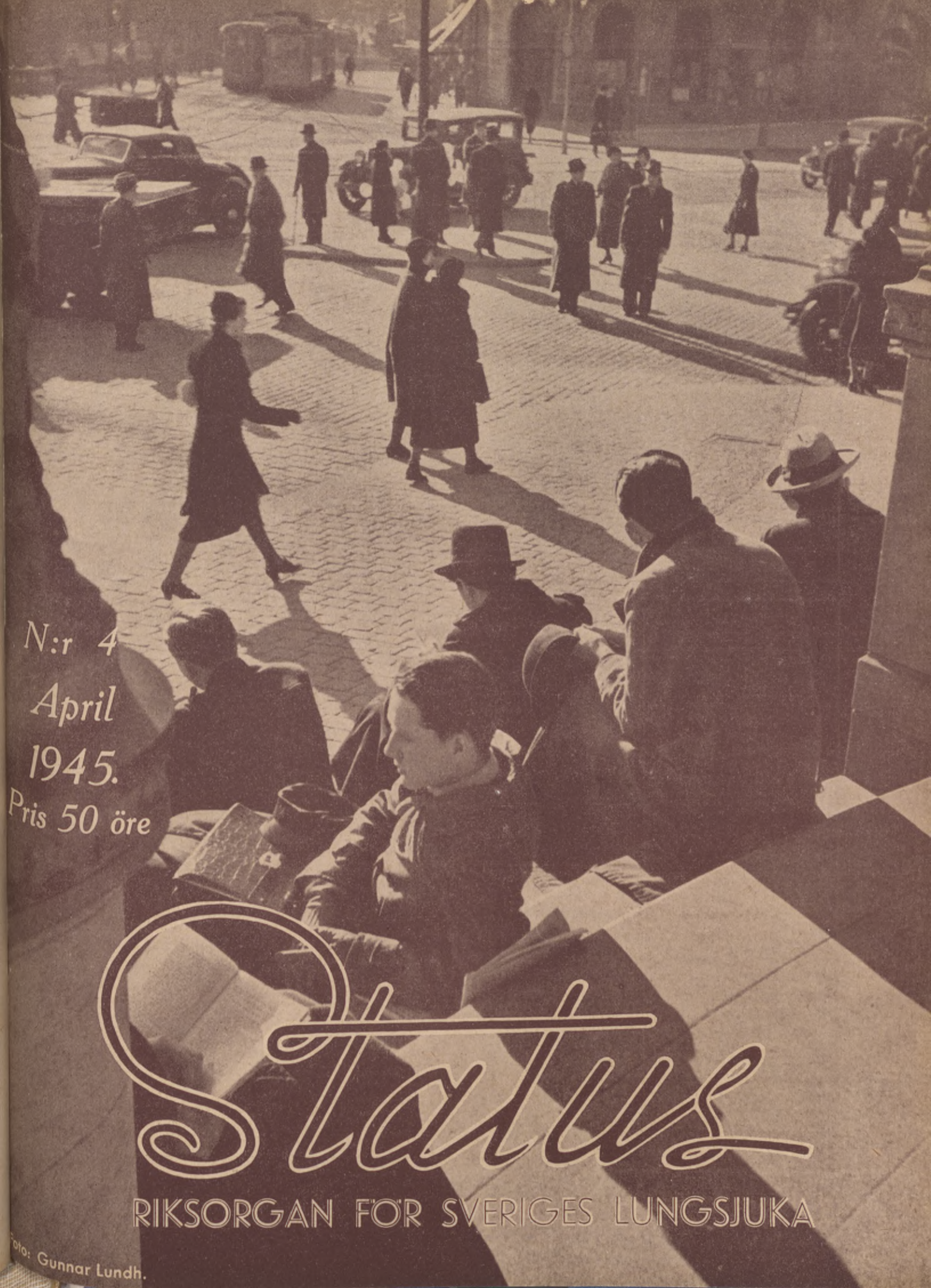

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 4

April

1945.

Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Foto: Gunnar Lundh.

Kramforsplattan

hård, fast, mjuk fiberplatta

TILLVERKAS AV

KRAMFORS A.B.

Tel. 2000 - KRAMFORS

Stockholm namnanrop Cellulosaaktiebolaget

Kramfors kundtjänst lämnar kostnadsfria anvisningar för att erhålla rätt tjocklek på den mjuka Kramforsplattan. Härigenom vinnes bättre isolering och lägre bränsle-kostnader. Förfrågningar adresseras till

KRAMFORS KUNDTJÄNST

KRAMFORS A.B.

KRAMFORS

Anslutet till Svenska Cellulosaaktiebolaget

AKTIEBOLAGET
ÅTVIDABERGS
INDUSTRIER

En päls

kan Ni köpa redan nu!

Skriv eller ring till

SUNDELINS

DOMSJÖVERKEN

Tel. Örnsköldsvik 52 02, 52 52.

A.-B. Petterson & Nilson

50 SVEAVÄGEN 50

(vid Ad. Fr. kyrka)

TELEFON: 11 13 59

Stort lager av

MÖBLER

samt

Begagnade möbler

SYMASKINER VELOCIPEDER

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

APRIL 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11 DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Ägare:

Betydelsefullt initiativ av Norrbottens läns landsting

Vid årsmöte med De Lungsjukas Riksförbund 1943 väckte Förbundets lokalavdelning i Piteå en motion om utredning angående omskolning av lungsjuka genom anläggning av andelsträdgårdar i Norrbotten, där lungsjuka konvalescenter skulle utbildas och få selsättning i trädgårdsyrket. Förbundet biföll motionen och uppdrog åt en kommitté att utreda frågan. Denna kommitté sökte kontakt med landstingets i Norrbottens län förvaltningsutskott, som redan från början visade stort intresse för projektet liksom över huvud taget för frågan om omskolning och arbetsberedning för de lungsjuka inom länet. Förhandlingarna med förvaltningsutskottet resulterade i att utskottet tillsatte en kommitté för utredning av eftervårdsfrågan i Norrbotten, och i denna kommitté invaldes bl. a. en representant för Norrbottens Lungsjukas Centralförening. På förslag av kommittén beslutade 1944 års landsting i Norrbottens län dels att anslå 100,000 kr. till vissa åtgärder för beredande av lätnad i de lungsjuka konvalescenternas svårigheter, dels att utredningen om ordnandet av en praktisk omskolningsverksamhet och eftervård av de lungsjuka skulle fortsätta.

Åt Förvaltningsutskottets sjukvårdskommitté, förstärkt med en representant från Norrbottens Lungsjukas Centralförening, uppdrogs att verkställa detta beslut. Denna kommitté beslutade vid sammanträde i januari i år att företaga en studieresa till Steneby skola i Dalsland, där ett stort antal partiellt arbetsföra undergå omskolning. Vid detta besök fann kommittén att det arbete, som utföres av eleverna vid denna skola visar, att de partiellt arbetsföra kunna fylla en stor arbetsuppgift i samhället om omskolningsarbetet utföres på ett förnuftigt sätt och under sakkunnig ledning.

Resultatet av studieresan blev att kommittén beslöt att t. v. låta tio lungsjuka konvalescenter i Norrbottens län undergå omskolning vid Steneby och dessa tio skola nu utses av dispensärerna i samråd med våra organisationer i länet.

*

Detta är i korthet den lärorika historien om, att hur ett landsting kan göra en positiv insats när det gäller de lungsjukas eftervård. Det är väl knappast en tillfällighet att just Norrbottens landsting bland alla andra tagit detta betydelsefulla initiativ och visat att man har blicken öppen för nödvändigheten av att något verkligen göres i eftervårdsfrågan. Norrbotten har landets högsta dödlighetscifra i tbc., den är dubbelt så hög som för genomsnittet i hela riket. På 1,000 invånare i Norrbotten dör drygt två personer (2,13) i tbc. medan genomsnittet för riket i övrigt är endast en person (1,12). Detta förhållande måste ses med oro av de ansvariga myndigheterna, och man förstår också att utgifterna för länets sjukvård under dessa omständigheter måste bli dryga. Säkerligen är de 100,000 kronor landstinget hittills anslagit för eftervårdens ordnande i länet en god kapitalplacering. Man har väl också ansett den nödvändig sedan man nu i årtal förgäves väntat på de statliga åtgärder i frågan, som utlovats.

Den omskolning av lungsjuka från Norrbotten, som sålunda i vår tager sin början vid Steneby skola, kommer att följas med stort intresse och det vore önskvärt att landets övriga landsting — liksom naturligtvis de statliga myndigheter, som saken närmast bör intressera — toge del av de resultat som här kan uppnås. Kanske komma dessa att inspirera till liknande initiativ i andra landsändar.

DE TUBERKULÖSAS BOSTADSFRÅGA

i Stockholm bör ägnas största möjliga uppmärksamhet, skriver *Morgon-Tidningen*. I många fall är de tuberkulösa familjerna, på grund av sina ekonomiska omständigheter, hänvisade till de sämsta, i många fall rent av bofälliga bostäder. Utom det att ett sådant förhållande ej kan vara värdigt Stockholms stad, är det dock så, att den sjukes tillfrisknande i hög grad är beroende av bostaden.

Till lösandet av denna fråga har dispensärstyrelsen utarbetat en plan som nu gör sin vandring bland vederbörande nämnder för att så småningom nå fram till stadsfullmäktige. Det är inga revolutionerande saker som härvidlag föres fram, utan allt förefaller vara rimligt och genomförbart. Så är åtminstone förhållandet med begäran om att ett visst antal familjer skall få förtursrätt till bostäder i av staden subventionerade hus. Det måste även anses rimligt att familjer där endera av makarna lider av smittsam tuberkulos beredes möjlighet att skaffa sig en småstuga. Inte minst bekymmersamt är det för ensamstående smittförande personer, vilka vid utskrivningen från sanatorium eller konvalescenthem ej vet vart de skall ta vägen. Som en ren skyddsåtgärd måste samhället anse sig ha skyldighet att tillfälligtvis, liksom även mera permanent ordna deras bostadsfråga. Dispensärstyrelsen har tänkt sig den tillfälliga bostaden som ett slags hotell, där de utskrivna har att ta in intill dess de kan skaffa sig en mer fast bostad. Om den plan som dispensärstyrelsen lagt fram kan genomföras skulle helt säkert åtskilligt vara vunnet för de tuberkulossjukas del.

Den plan, det här gäller, refererades utförligt i *Status novembernummer 1944* och vi framhöllo i samband därmed att den föreföll oss synnerligen tillfredsställande och borde kunna rekommenderas som ett mönster när det gäller ordnandet av bostäder för de lungsjuka i landet i dess helhet.

ING. CEDERSTRÖMS SOCIALPLAN

gör i vissa avseenden ett ganska fantastiskt intryck, särskilt när han kommer in på de internationella problemens "sociala lösning", men den innehåller åtskilliga beaktansvärda uppslag, skriver *Sydsvenska Dagbladet*.

Cederström återkommer till sina många gånger tidigare framförda förslag, att man skulle bilda särskilda verkstäder, ägda av det allmänna, där de partiellt arbetslösa sysselsattes med produktivt arbete. Denna produktion skulle icke utöva konkurrens på öppna marknaden, utan varorna

RIKSDAGEN

Motion om sysselsättningsterapi på landets sjukvårdsanstalter.

Hr Carl Hoppe m. fl. hemställer att riksdagen måtte an hålla om skyndsamt utredning rörande åtgärder för att möjliggöra och underlätta sysselsättningsterapiens införande på landets sjukvårdsanstalter.

För en lasarettspatient måste sysselsättning, arbete kunna bli en den bästa hjälp att komma bort från sig själv, bort från mörka, dystra betraktelser, säger motionärerna. Det synes därför som om sysselsättningsterapiens införande på våra sjukhus borde vara att betrakta som en synnerligen värdefull gåva till många, kanske de flesta av deras patienter.

Sysselsättningsterapien kommer, säger motionären vidare, helt säkert att i många fall förkorta sjukhusvistelsen. Detta kommer ju att medföra dels att det allmännas utgifter för sjukvård komma att minskas, dels att de sjuka tidigare kunna återvända till ett gagnande arbete i sin vardagsgärning. — Denna synpunkt torde vara väl värd att nu beaktas, då man inom några år väntar en avsevärd minskning av antalet arbetslösa.

vore blott avsedda för socialvårdens behov. Förslaget — som har vissa anknytningspunkter till ett engelskt betänkande avseende invalidernas arbetsmöjligheter — lämnar rum för många tolkningar. Det är icke utsagt vad för slags produktion, som skall bedrivas i dessa inrättningar. Meningen tycks dock vara, att tillverkningen differentieras på många olika grenar, så att den passar för de yrkesmän av skilda slag, som skulle samlas i en sådan verkstad.

En hake med det Cederströmska förslaget är, att det förutsätter en förflyttning av de partiellt arbetslösa från hemorten. Åtminstone när det gäller personer, som kommit en smula till åren, torde det stöta på svårigheter att få dem att byta miljö.

Men även om det Cederströmska förslaget delvis skulle kunna realiserats, så är det helt visst att föredraga, att större delen av de partiellt arbetslösa finge sysselsättning på den ordinarie arbetsmarknaden. Till denna slutsats har också det engelska Tomlinson-betänkandet kommit. Denna utredning sysslar ingående med dessa problem och förefaller att ha betydligt mera att ge i detta avseende än den av Cederström omnämnda Beveridgeplanen. Här understrykes, att ett så litet antal partiellt arbetslösa som möjligt skulle placeras i anstalter och socialstäder.

Men hur man än ser på detta problem, är det nödvändigt att det med det snaraste får en positiv lösning i vårt land. Frågan kan och måste lösas. Och den måste lösas icke endast därför att det är en humanitär plikt mot de partiellt arbetslösa utan även av det skälet, att befolkningsutvecklingen framtingar ett tillvaratagande av deras arbetskraft, slutar den citerade tidningen.

De Lungsjukas Riksförbunds 11:te socialvårdskonferens har hållits i Västerås

Föreningen för lungsjuka i Västmanland arrangerar

Livlig tillslutning och givande diskussion

D:r Karth: Läkarintyg om kostförbättring onödiga — alla konvalescenter i behov av god och närande kost!

En bild från konferensen i Västerås. Främre raden fr. v. landshövding Conrad Jonsson, doktor B. Karth, Doktor G. Ankarswärd och doktor P. Fritsch.

Den elfte i raden av de av De Lungsjukas Riksförbund över hela landet och för de olika länen anordnade socialvårdskonferenserna hölls söndagen den 11 mars på Stora Hotellet i Västerås. Inbjudare var Föreningen för lungsjuka i Västmanland och ett 150-tal deltagare hade infunnit sig.

Hälsningsanförandet hölls av landstingets ordförande Albert Lundkvist. Landshövding Conrad Jonsson höll därefter ett kort tal, vari han särskilt belyste skillnaden på vården av tuberkulösa förr och nu. Överläkaren på Skogsfjällets sanatorium, B. Karth, höll så ett föredrag betitlat "Tuberkulosvårdens utveckling", varefter ombudsmannen i De Lungsjukas Riksförbund, E. Frithiof, höll ett föredrag om "De lungsjuka och samhället". Därefter följde en livlig diskussion, varvid en hel del synpunkter från mötesdeltagarna framkommo, bl. a. ett krav från distriktssköterskorna, att de skulle vara självskrivna ledamöter i fattigvårdsstyrelser, hälsovårds- och barnavårdsnämnder, i stället för att som nu många gånger bli ställda helt utanför.

Landshövding Jonsson: Det gäller att föra in de lungsjuka på arbetsmarknaden.

— Kampen mot tuberkulosen intar en dominerande plats i nutidens hälsovård, sade landshövdingen i inledningen till sitt anförande. Tuberkulosen har härjat svårt, i synnerhet bland de mindre bemedlade folklagren. Tal. belyste genom jämförelser hur det gått framåt i denna kamp de senaste årtiondena. Förr i tiden räknades en tuberkulös såsom dödsdömd, medan det numera är helt annorlunda. Eftervårdens betydelse betonades starkt. Under sjukdomen gäller det att sörja för att den sjukes familj icke behöver lida ekonomisk nöd. Efter sjukdomen är det viktigt att lämpliga arbetsmöjligheter beredas, detta lika mycket av psykologiska som av ekonomiska skäl. Det har en oerhörd betydelse för individen att han känner sig som en nyttig medborgare, i stället för att känna att han ligger samhället till last. Det gäller alltså, att föra in dessa lungsjuka på arbetsmarknaden i så stor utsträckning som möjligt och med lämplig sysselsättning, sade tal. i avslutningen till sitt anförande.

D:r Karth: Kampen mot tuberkulosen får ej bli en kamp mot den tuberkulöse.

Doktor Karth framhöll i början av sitt föredrag, att sanatorievården är grunden i all vård av tuberkulösa. Först så

(Forts. å sid. 8)

Anlagsprövningar av

"Vi på Psykotekniska Institutet tar inte våra prov så blodigt allvarligt. De har ännu långt till sin fulländning och därför får de endast uppfattas som komplement till andra uppgifter såsom skol- och arbetsbetyg och läkarutlåtande."

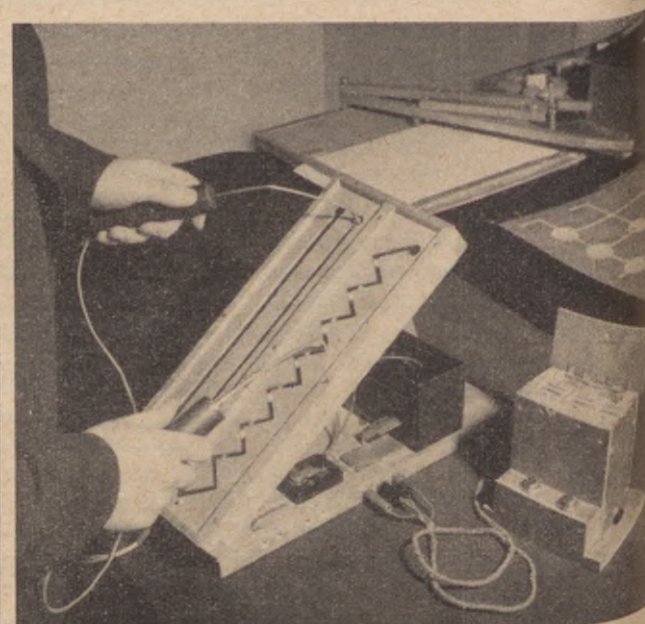
Det står alltmera klart för dem, som sysslar med arbets- och utbildningsproblem, att man måste i mycket högre grad än tidigare ta hänsyn till medborgarnas fallenhet och intresse för olika arbetsuppgifter. Visserligen kan man aldrig nå idealtillståndet, där var och en får göra vad han helst vill och vad han bäst passar för — arbetsmarknadens behov av arbetskraft kommer om inte annat att sätta sina gränser — men vi bör kunna komma ett gott stycke längre på denna väg, än vad som nu är fallet.

Särskilt blir ju frågan om rätt arbetsplacering av avgörande betydelse för personer, som på grund av sjukdom eller lyte fått sitt arbetsområde inskränkt. Den partiellt arbetsföres anlagsutrustning måste med ännu större noggrannhet än för övriga medborgare tillvaratagas.

Men denna fråga har på ett mycket märkligt sätt blivit nonchalerad. Medan man i utlandet redan efter förra världskriget sökte att med hjälp av psykologisk fackkunskap få fram den lämpligaste arbetsformen för krigsskadade och andra partiellt arbetsföra, har det först varit på senaste tiden som initiativ i denna riktning tagits i vårt land.

Provedaren förefaller att ha funnit ett nytt tekniskt underbarn — av den fjortjuga minen att döma. Det gäller här att montera upp en liten maskin enligt gammal känd "meccano"-stil.

Säker på handen måste man vara, om man inte skall få en bock i kanten. Varje gång instrumentet rör vid kanten sidor vid dess rörelse nedåt, noteras detta.

partiellt arbetsföra

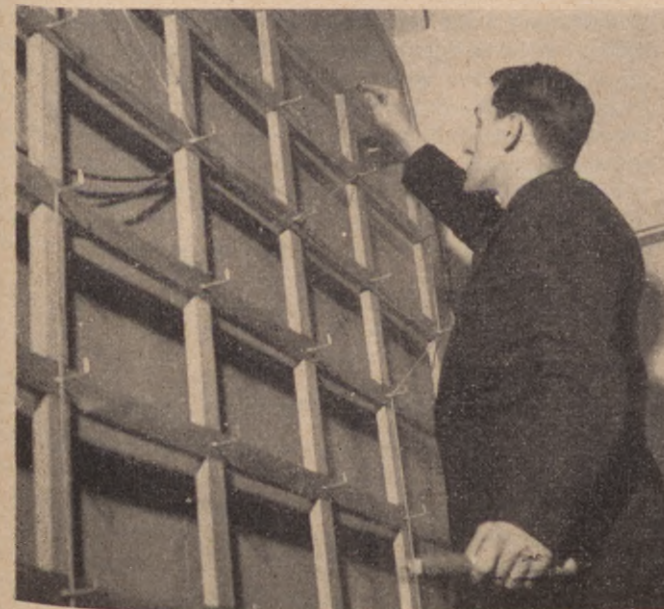
Psykotekniska Institutet vid Stockholms Högskola är ett sådant lovande initiativ. Med hänsyn till frågans vikt har Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra gjort ett studiebesök här för att kunna bilda sig en föreställning om den praktiska psykologiens metoder och målsättningar.

— Vi är rädda för att man skall lägga alltför stor vikt vid våra utlåtanden om personer, som provat hos oss, säger vid detta tillfälle föreståndaren vid Psykotekniska Institutet, fil. lic. Valdemar Fellenius. Och vi undviker därför alltför kategoriska omdömen sådana som "N. N. är i intellektuellt avseende undernormalt utvecklad" eller "N. N. saknar förmåga att begripa tekniskt-mekaniska sammanhang" i stället skulle vi vilja formulera saken så här: "Av våra intelligensprov ett döma är N. N. undernormalt utvecklad" och "I de prov, med vilka vi avse att pröva förmåga att begripa tekniskt-mekaniska sammanhang, har N. N. uppnått mycket dåliga värden".

— Vårt sätt att uttrycka oss blir ju på detta sätt mera stilistiskt klumpigt, men det är ju inte fråga om journalistik utan att ge ett utlåtande i nä-

När alla proven är genomgångna, samlar institutets föreståndare, fil. lic. Valdemar Fellenius (i mitten), sina medhjälpare kring sig för att avfatta ett slutomdöme om den rådsökande.

Kroppsliga rörelsedefekter avslöjas här, då det gäller att fästa ett snöre på hakar, som är grupperade i olika lägen i höjd- och sidled.

Det är nödvändigt, att den rådsökande kommer in i en lugn sinnesstämning under proven. "Den rådsökande bör helst skratta åtminstone en gång innan proven börjar."

got så ömtåligt och rikt skiftande som en människas läggning. För att våra uppdragsgivare, som dels är en rad olika sociala institutioner, bland vilka stadens arbetsförmedling står i första rummet, dels industrier och dels enskilda personer, skall kunna bilda sig en egen uppfattning om det värde man kan tillmätta våra anlagsprov, brukar vi låta dem se hur proven går till och även om möjligt låta dem själva försöka sig på dem.

— Bland våra uppdragsgivare finns också några, som har direkt med partiellt arbetsföra att göra. Det är förutom en del praktiserande nervläkare, Vanförestalten och Hjälpkommittén för Nordens Invalider.

— Ej minst ifråga om beredskapsinvaliderna har vi fått allt flera uppdrag. Här har vi t. ex. en man, som blivit lungsjuk under militärtjänsten. Han vill antingen bli skogsarbetare eller få handelsutbildning. Han påpekar själv, att någon form av skogsarbete vore lämplig för honom, eftersom han sedan barn- domen är förtrogen med arbete i skogen, tack vare att han hjälpt fadern i hans arbete. För hans hälsotillstånd skulle det också vara nyttigt med utomhusarbete till en viss grad. Nu visar våra provresultat, att hans skriftliga resultat ligger klart under den nivå, som motsvarar medelprestationen hos män med likvärdig skolunderbyggnad, yrkesutbildning och ålder. Överhuvudtaget visade det sig att även i sådana praktiska prov, som ställde krav på allmän intellektuell mognad, kunde han ej nå fullt tillfredsställande resultat. Däremot placerade han sig påfallande fördelaktigt i sådana manuella prov, som kräver rörlighet, snabbhet och rutin. Handelsutbildning kunde det ju under sådana omständigheter knappast bli tal om, han skulle själv sannolikt aldrig kunna hävda sig på detta område. Grov- arbete i skogen, å andra sidan, är ju inte lämpligt på grund av hans sjukdom. Frågan är nu, om man inte skulle kunna finna en befattning inom skogsnäringen, som är mindre fysiskt krävande. Vi måste i sådana fall antingen konferera med yrkesvägledningen vid arbetsförmedlingen och med medicinsk sakkunskap eller, vilket är det vanligaste, remittera vederbö- rande till arbetsmarknadskommisionens yrkesvägledningsbyrå, som får del av våra utlåtanden och prov vilken det då an- kommer att träffa det slutliga avgörandet i den praktiska yrkesvalsfrågan.

— Jag har endast i korthet kunnat antyda hur vi arbetar. Men jag hoppas, att det i någon mån blivit klart, hur försik- tigt vi önskar söka oss fram på dessa relativt nya vägar för an- lagsforskningen. Vår bästa stimulans hittills har varit de många bevis på uppskattning av vårt arbete, som vi fått av våra uppdragsgivare. Kanske jag i detta sammanhang även skulle nämna att vårt samarbete med arbetsmarknadskommisionen är det allra bästa. I vår styrelse sitter för övrigt just en represen- tant för arbetsmarknadskommisionen.

— Vi har således mer än tillräckligt med arbetsuppgifter. Vår arbetskraft och våra utrymmen räcker inte till för alla råd- sökande som anmäles till oss. Tyvärr måste vi avvisa en hel del av dem på denna grund.

— Vad gäller de partiellt arbetsföra, intresserar dessa pro- blem oss särskilt. Socialt sett tror jag att vi skulle ha vår an- gelägnaste uppgift här. Och vi skall därför med glädje utöka vår verksamhet på detta område, så snart vi får möjlighet härtill.

Karl Montan.

Socialvårdskonferensen

(Forts. fr. sid. 5)

småningom har komplettering av behandlingen skett med kirurgiska ingrepp. Redan i början av den moderna vården stöd det klart för läkarvetenskapen, att förebyggande åtgär- der måste vidtagas om kampen skulle kunna bli framgångs- rik. Skärmbildsundersökningen räknade tal. som en av de viktigaste förebyggande åtgärderna. I Västmanlands län har hittills 27,000 personer skärmbildsundersökts. Var och en har rätt till kostnadsfri undersökning vid distriktsdispen- sären. Den ekonomiska frågan spelar en stor roll i eftervår- den. Det inträffar också mycket ofta att en försämring in- träder i patientens tillstånd efter utflyttningen från sanato- riet, just på grund av att ekonomien inte tillåter den kost- förbättring, som erfordras. Smittorisk föreligger endast om sjukdomen är öppen. Om den sjuke tar vederbörlig hänsyn till sin omgivning kan smittoriken nedbringas till ett mini- mum. Som avslutning på sitt föredrag sade tal., att kampen mot tuberkulosen inte finge bli en kamp mot den tuber- kulöse.

Ombudsman Frithiof: Understöden åt de lungsjuka borde bli en statens angelägenhet.

Den tredje talaren, ombudsman Frithiof i De Lungsjukas Riksförbund sade i inledningen till sitt föredrag, att inget annat land i världen torde kunna uppvisa en så långt dri- ven sanatorievård, som den vårt land har. Däremot har den sociala eftervården blivit på efterkälken. Men fortfarande är det så trångt på sanatorierna, att den sjuke kan få vänta upp till 3—4 månader innan plats kan beredas för honom. Den utredning i tuberkulosfrågan, som gjordes av National- föreningen mot tuberkulos, har icke föranlett någon som helst åtgärd från statsmakternas sida. Tal. framhöll vidare, att omskolning absolut borde företagas i de fall då den sjuke icke kan återgå till sitt forna yrke. Denna omskolning skulle bekostas av statsmedel, liksom även viss korrespondens- undervisning under sanatorietiden. I många fall har det in- träffat, att den från sanatoriet utsläppte, och alltså icke smittoförande, har vägrats bli antagen som elev vid yrkes- skola. Tuberkulosen skapar ett merbehov, såsom t. ex. myc- ket närande kost. Detta blir inte gott att klara av för den sjuke, som är helt beroende av ett snålt tilltaget fattigunder- stöd. Lämpligt vore att denna understödsform förstärktes, så att läkaren fick mera att säga till om beträffande utmät- ningen av understödet. Tal. förklarade slutligen, att det i längden blir billigare med en ordentlig socialvård för de tuberkulösa, ty genom att hjälpa de sjuka skydda vi de friska.

Landsbygdskommunerna skattetyngda, staten bör betala.

I den följande diskussionen, som blev mycket livlig, yttra- de hr Blomstergren, Irsta, att vissa landsbygdskommuner äro mycket skattetyngda och ha därför svårt att ge tillräck- ligt understöd. Det vore bättre om staten fick betala.

Landshövding Jonsson: Det finns andra än fattigvårdssty- relserna ute i landet, som borde få veta vad deras frid till- hörer. Det vore inte ur vägen att hälsovårdsnämnderna i kommunerna vaknade upp och gjorde någonting för att ska- pa bättre bostadsförhållanden i sjukdomsförebyggande syfte.

Sjukpensionär borde få tjäna 600 kr. per år utan avdrag

Förnuftigt förslag av göteborgskurator

I Status februarinummer påtalade vi den otymplighet i svensk socialvård som tar sig uttryck i den bestämmelsen i pensionslagen, som säger att om en pensionär skaffar sig extra inkomst utöver pensionen på mer än 200 kr. om året, avdrages 5/10 av det belopp, som överstiger 200 kr. Vi framhöll och belyste med ett aktuellt exempel att på grund av denna bestämmelse förbjödes den lungsjuke som har folkpension att i mån av sina krafter genom ett lättare arbete förbättra sin levnadsstandard. På grund av denna lag kriminaliseras helt enkelt det hederliga arbetet: den sjuke men arbetsvillige får faktiskt erlägga böter för sin arbetsvillighet — i form av avdrag på den invaliditetspension samhället på grund av hans sjukdom tillerkänt honom.

I en artikel i Göteborgs Handelstidning gör sig en socialvårdstjänsteman, kuratorn vid Lillhagens sjukhus i Göteborg Ragnhild Svensson, till tolk för samma uppfattning. Kurator Svensson framhåller, att de partiellt arbetsföra, som hon kommit i kontakt med, ofta ha folkpension. Detta behöver inte alltid betyda att pensionären är fullständigt arbetsoförmögen. Det händer sålunda, att han önskar utnyttja den lilla procent arbetsförmåga han har kvar så långt i hans förmåga står. För närvarande får pensionär förtjäna upp till 200 kr. per år utan att avdrag göres på pensionen. Låt oss tänka att en pensionär lyckats få en enklare syssla, som inbringar honom 40 kr. i månaden. Avdrag göres då på pensionen i proportion till arbetsförtjänsten. Det fasta stöd, som sjukpensionen utgör för honom, rubbas, och en osäkerhets-känsla skapas. Hans ekonomi förbättras icke av att han trots sin sjukdom försöker tjäna så pass, att han slipper anlita fattigvården. Arbetet kanske helt plötsligt tar slut. Då måste han omedelbart söka förhöjning av pensionen igen, och innan denna sak ordnats råkar hans ekonomi ytterligare ur balans, såvida han icke söker fattigvård. Finge pensionär förtjäna upp till 600 kr. per år skulle han stimuleras att utnyttja sina krafter och få en känsla av tillfredsställelse över att

han, trots sin partiella arbetsförmåga, kunde bidra till sin försörjning. Skulle icke denna fråga kunna tagas upp som motion i riksdagen?

Ekonomisk vinst för kommunen?

Man kan fråga sig om det inte skulle bli en ekonomisk vinst för kommunen om pensionären hade laglig rätt att förtjäna nämnda summa i stället för att erhålla den från fattigvården i form av understöd. Det kan tänkas, att särskilt den psykiskt sjuke genom detta ekonomiska stöd successivt skulle kunna öka sina arbetsprestationer för att så småningom nå full försörjning. En förutsättning härför är ju dock, att arbetsmöjligheter skapas.

Det kan icke vara rätt att en människa, som förut fullgjort sina skyldigheter som god medborgare, när sjukdom och senare invaliditet tillstöter skall sakna möjlighet att, efter socialläkares utlåtande och genom sakkunnig ledning, beredas tillfälle till omskolning och sedermera tillgång till av stat eller kommun reserverade arbeten. I stället för att genom arbete ge honom möjlighet att, så långt hans förmåga tillåter känna sig som en medborgare med ansvar, tvingar man honom in i en beroendeställning till samhället, som bör kännas bitter. Det är nog gott och väl att de styrande bevilja understöd i den ena eller andra formen, men frågan är om inte detta uppammar en mentalitet av oansvarighet mot samhället.

Så länge stat och kommun icke föregå med gott exempel som arbetsgivare kan man icke med gott samvete vända sig till de fria företagarna med begäran om arbete till de partiellt arbetsföra. Den dag man slipper få till svar att en 35-års person är för gammal för omskolning eller "Vi kan inte för fackföreningarnas skull, vi måste hålla oss till arbetsavtalen", den dagen ha vi kommit ett långt stycke framåt i humanitärt och nationalekonomiskt tänkande.

Syssloman Norén: Läkare skulle vara skyldiga skriva intyg på att vederbörande behöver kostförbättring. Då ginge det lättare att betala ut större bidrag.

Doktor Karth: Dylika intyg äro fullständigt onödiga, emedan var och en som utskrivs från sjukhus är i starkt behov av god och närande kost, oavsett vad han lider av för sjukdom.

Representanter bland distriktssköterskorna slutligen ville ha ett bättre samarbete med de sociala kuratorerna på sjukhusen. Vidare krävde de att det i lagen uttryckligen skall stadgas att distriktssköterskorna skola vara ledamöter i barnvårds- och hälsovårdsnämnder samt i fattigvårdsstyrelser. På en del platser har det hänt att de blivit helt utestängda till och med från samarbete med dessa kommunalorgan.

Sanatorium bör ligga nära lasarett. Det planerade sanatoriet i Övertorneå, till vilket Norrbottens läns lands-ting anslagit medel, anser medicinalstyrelsen inte böra komma till stånd.

Tidigare har den synpunkten varit dominerande, att sanatorier skulle förläggas till relativt avlägsna trakter med tillgång på barrskog och hög, ren luft. De nya, moderna behandlingsmetoderna, kvävgas och operativa ingrepp, göra emellertid att man numera måste ge tuberkulosanstalterna så nära anslutning som möjligt till lasarett med olika specialavdelningar. Att förlägga ett sanatorium med sextio vårdplatser till Övertorneå synes därför vara mycket olämpligt och till nackdel för de sjuka.

Gustaf Carlsson:

Något om sanatorieskildringar i litteraturen

"Här går man tyst och tyst på dörr'n man gläntar", skaldar Harriet Löwenhjem i en av sina sjukhusdikter.

Strofen rinner osökt i hågen, då man läser Eric Härninges sanatorieroman "Skuggan av ett kors". Det är en väl-skriven bok, och särskilt kan man säga, att författaren lyckats utmärkt med uppgiften att teckna själva sanatoriemiljön. Härninges stillsamma men bildrika och målade språk har liv och rytm. Morgonens jäkt på ett sanatorium slår emot läsaren, där är glimtar från sjukrum, dagrum och ligghallar. Läkare och systrar ha fått små karaktäristiska porträtt. Patienternas kamp och bekymmer, deras kamratskap och kärleksyttringar glimra förbi. Då man läser Eric Härninges bok väckes intresset för tidigare utkomna alster i denna genre, varför ett sammanförande av några kända sanatorieskildringar i en översiktlig artikel kan vara av värde.

*

För att återgå till den i början citerade dikten kan nämnas, att Harriet Löwenhjem var lungsjuk — hon avled på Romanäs sanatorium våren 1918 — och har alltså provat sanatorielivet som patient. Så tyst går det inte alltid till på ett sanatorium — ofta är där ett rörligt och glatt liv — men det kan också bli så där tyst och stilla kring ett rum, när det stora allvaret sänker sig ner till en kämpande själ. Innehållet i Harriet Löwenhjems lilla bok Dikter ger endast snabba bilder från sjukhusmiljön, men hennes korta, mjuka sjukhusstrofer äro bland de vackraste dikter man kan läsa. De äro alster man inte vill gå förbi, och de höra till de förnämsta inom den f. ö. ganska sparsamt förekommande genren i svensk lyrik.

Prosalitteraturen har däremot berikats med åtskilliga verk där sanatorielivet utförligt beskrives. Främst bland sanatorieskildringar står utan tvivel Thomas Manns monumentala arbete "Bergtagen", där han med minutiös noggrannhet skildrar livet å ett av sanatorierna i den världsberömda kurorten Davos i Schweiz. Tiden för handlingen är åren före förra världskriget, då bokens huvudperson, Hans Castorp, en högsommardag reser från hemstaden Hamburg, för att hälsa på sin kusin Joachim Ziemssen, vilken vistas som patient på sanatoriet "Berghof" i Davos. Besöket är avsett att räcka i tre veckor.

För den unge Hans Castorp är allt i sanatoriemiljön förbryllande och nytt. Till att börja med är det tidräkningen på ett sanatorium han inte förmår fatta. Tre veckor, den tidrymd han ämnar stanna på besök, är en relativt lång tidrymd för en arbetsupptagen man. När Castorp hör sin till synes friska kusin nämna, att en halvårskur till är det minsta han kan räkna med, häpnar gästen. Vilket slöseri med tid! tycker han. Och då Joachim berättar, att å Berghof finns patienter, som varit där i två, tre, ja fem år i sträck, förefaller något sådant Hans Castorp som otroligt.

Hans Castorp lever sig emellertid in i sin kusins livförelse, promenerar som han, vilar som han. Nykomlingen har dock svårt att aklimatisera sig där uppe. Högfjällsluften tycks irritera hans andningsorgan. En dag uppsöker Castorp överläkaren, hovrådet Behrens, för konsultation. Denne upptäcker ett "fuktigt" ställe å ena lungan. Så är även Hans Castorp fast. I stället för tre veckor kom det att bli sju år han stannade å Berghof.

I två digra volymer skildrar så Thomas Mann sin hjältes

Harriet Löwenhjelms.

upplevelser under dessa sju år. Hans Castorps sjukdom är ganska ofarlig. Ändå gör han inga egentliga framsteg i tillfrisknandet. Han måste följaktligen leva en patients regelbundna liv, men han är inte bunden vid sängen utan kan deltaga i Berghoflivets olika faser. Förutom sin kusin får Hans Castorp snart vid sin sida bl. a. två munviga herrar, italienaren Settembrini och juden Naphta. Den fattige italienaren är författare och humanist, Naphta är jesuit och kommunist. Det blir samtal och diskussioner i det oändliga mellan dessa båda män, där kusinerna mestadels blott äro åhörare. Problemen äro stundom mycket invecklade, och det kräves stor tankeskärpa hos läsaren, om han i dessa avsnitt skall kunna tillgodogöra sig innehållet. Författarens mening är att i dessa diskussioner giva en bild av det andliga och i viss mån politiska läget i Europa vid tiden före 1914.

Författaren ger även en god inblick i den vetenskapliga sjukbehandlingen å anstalten, behärskar medicinska facktermer samt tecknar skickligt sjuklingarnas speciella särdrag. Överläkaren Behrens yttranden äro såväl till form som innehåll kostliga pärlor. Patienternas jargong i umgänget skymtar också fram. I sin fjälldal, omkransad av bergkedjor och alptoppar, leva kurgästerna undångömda för världen. Joachim Ziemssen gör en gång uppror; lämnar Berghof tvärt emot Behrens vilja för att som löjtnant tjäna sitt land, men återkommer om något år som dödsdömd. Den betydligt lindrigare sjuke Hans Castorp förlorar likt många långvarigt sanatoriebundna patienter något av sin handlingskraft. Först när det 1914 utbrytande världskrigets åskor börja bullra nere på slättlandet förmår han slita sig loss från "Det förtrollade berget".

Den i vårt land mest kända sanatorieskildringen är utan tvivel Sven Stolpes "I dödens väntrum". Handlingen i Stolpes bok är dock — tyvärr är man nästan frestad att säga — i likhet med Manns förlagd till alpvärlden, närmare bestämt till nordliga Italien. Oreflekerat tränger sig emellertid tanken på en: vilken värdefull miljö- och kulturskildring i sitt slag skulle inte Stolpe med sin briljanta penna ha åstadkommit, om han hämtat sitt stoff från ett svenskt sanatorium.

Sven Stolpe har valt jag-formen i sin bok. Skulle man döma därefter är det Stolpe själv, som reser till Italien.

Romanens upptakt är också så formad, att huvudpersonen inte känner sig precis sjuk, utan far närmast till kuranstalten för att vila en liten tid samt för att studera miljön. Förhållandet blir emellertid ett annat. Ansträngd av resan har den nykomne patienten hög feber och får hålla sig i sängen. Ett nattligt äventyr någon tid därefter med sprit och bilresa liksom kamratens, finnen Dahlberg, smygbrukade stimulantia förvärrar i oroväckande grad tillståndet. Den vackra Velamo trasslar också till det för svensken. Följden blir en såväl fysisk som psykisk kris. Den religiösa längtan och sökariver, man möter i boken, och vilken numera vad författaren personligen beträffar fört honom till Oxfordgrupprörelsens läger, får i skildringen knappast någon slutgiltig positiv lösning.

Genom de två tyska studenterna Walter och Hans Frank kommer huvudpersonen i Stolpes bok i kontakt med katolicismen, och i teckningen av Gisèle kan man spåra författarens sympatier för fransk kultur. Gisèle är även doktor Lautensacks vän, och då flickan närmar sig ynglingen från nord, uppstår för honom nya moment av såväl lycka som irritation. Denne handlar dock som en man. Stolpe låter honom fly fältet till förmån för Lautensack, vilket visar, att hans svåra kris samt samvaron med den föredömlige Walter givit åt bokens huvudperson en ödmjuk och fördjupad karaktär.

Den norska författarinnan Sigrid Boo har även skrivit en sanatorieskildring, kallad "Livhanken". Händelseförloppet i boken är förlagt till ett norskt högfjällssanatorium — "Fortun" — och huvudpersonen är i motsats till i tidigare omnämnda arbeten denna gång en kvinna.

Signe Rafen från Oslo far till Fortun, avviftad av fästmannen, medicinaren Junker, samt tvenne systrar. Redan vid avresan syns Signe vara uppriven och missmodig, och hennes första tid på Fortun sätter henne ännu mer ur gängorna. Sigrid Boo drar sig inte för att låta sin hjältinna få hysteriska anfall, hon döljer inte hennes andes svaghet och ångesten över det öde, som blivit henne beskärt. Men det finns också stål i Signe Rafen. Oslotösen låter inte vem som helst skriva sig på näsan. Nykomlingar bli alltid utsatta för kamraternas sanatorieskämt, men i det stycket består Signe provet och vinner respekt. Inför sig själv är dock Signe ynkelig. Ångestneuroserna förfölja henne. Dessa bottna i hennes kärlek till fästmannen samt rädslan över, att han för sjukdomens skull skall övergiva henne. Trots detta drag av uppriven sinnesstämning är Livhanken liksom allt vad Sigrid Boo skrivit "glimrende". Skildringen är därtill enkel och naturlig och tycks kunna motsvara verkliga förhållanden.

En annan norsk roman, som skulle kunna nämnas i detta sammanhang, är Knut Hamsuns "Sista kapitlet". Den är också en sanatorieskildring, men icke i den utsträckning som föregående arbeten. Persongalleriet är ganska överkligt. I-

kaså den kärlekshistoria, som genomlöper boken, och i vilken den för Hamsun karaktäristiska erotikerna inte saknas.

Driftlivets yttringar ha inte heller de andra författarna kunnat gå förbi. Där det finns liv — åtminstone ett högre organiskt sådant — måste också dylika företeelser finnas. Sanatorielivet med sin sysslolöshet och vila disponerar för starkare driftliv. I somliga sanatorieskildringar gives prov på den mentalitet, som stundom yppar sig bland patienterna, men i allmänhet äro dylika förhållanden sällsynta. I stället få ansvars känsla och sund moral dominera, även då kärleken, som det ibland händer, kommer med i spelet.

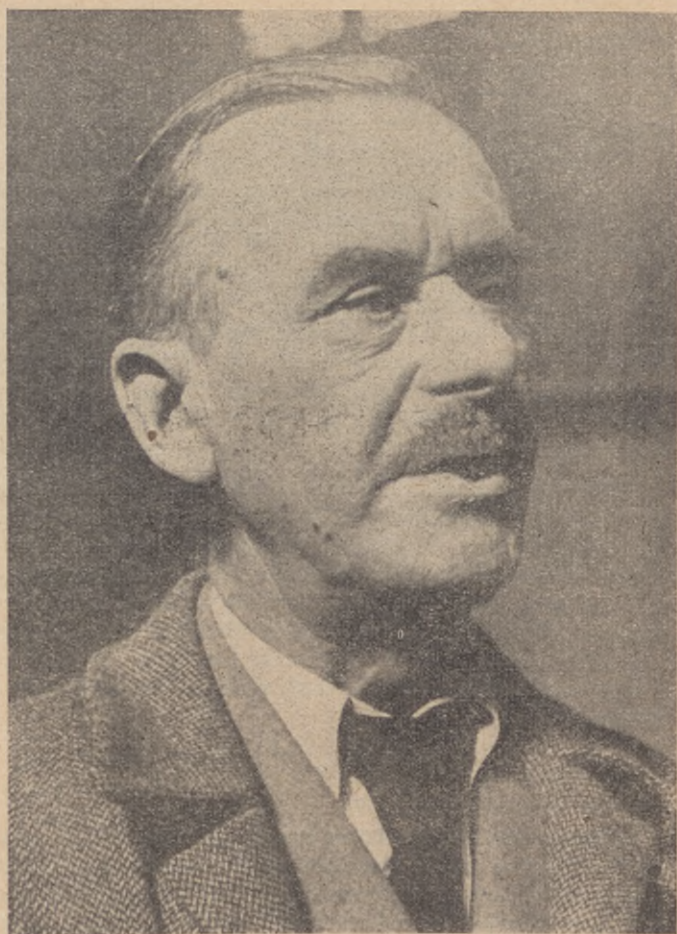
Bland svenska sanatorieskildringar kan vidare nämnas "Trots" av Jonas J:son-Wåhlé. Som sanatorieskildring skiljer den sig väl föga från sina föregångare, och hos Stolpe såväl som hos Wåhlé kan spåras en viss påverkan från Tomas Manns bok *Bergtagen*. Wåhlés "Trots" äger dock en tendens, som övriga skildringar nästan alldeles sakna. Den vill väcka samhällets sociala medkänsla och ansvar för den sjuke, den vill vara en vägrödjare för humanitet och förståelse ute bland allmänheten för den stundom avskydde lungotaren. Bland de ovan berörda är det, märkligt nog, endast Sigrid Boo, som i *Livhanken* skrivit om bacillskräcken. Wåhlé omnämner samma företeelse i sin bok, och de båda författarna ge groteska bilder av de lidande bacillskräcken kan vålla. En annan mycket aktuell fråga, som Wåhlés bok särskilt fått bliva tolk för, är den obemedlade sanatoriepatientens existensmöjligheter efter utskrivningen. Många sjukdomsfall, vilka vid utskrivningen från sanatoriet betecknats som hoppfulla, ha efter en tid i avsaknad av ekonomiska resurser åter returnerats till anstalten, nu som bittra hopplösa varelser. På några månader ha årslånga sanatorievistelsers återuppbyggnadsarbete spolierats.

Ett socialt väckande patos ha även tuberkulosskildringar av bl. a. Jacob Hansen, Martin Andersson-Nexö, Maxim Gorki m. fl., men dessa arbeten kunna knappast hänföras till sanatorieskildringar.

Förutom nämnda arbeten finns en grupp svenska sanatorieskildringar, som äga en religiös tendens. Karl E. Arwe kallar sin bok "Där dödens skördar mogna". Huvudpersonen i denna berättelse, den tjuugoårige Gunnar Nordbrandt, hamnar på ett tydligen norrländskt sanatorium. Liksom de flesta sjuka sysslar hans tankar gärna med sjukdomen; när den började och hur den började, utsikterna för tillfrisknande samt framtidsmöjligheterna. Antecknas kan, att i likhet med Stolpe låter Arwe sin "hjärtas" tankar gå tillbaka till idrottstävlingar. Huvudpersonen i *Dödens väntrum* fick sin första lungblödning på löparbanan. Nordbrandt knäcktes på fotbollsplanen, och den med tävlingar hopkopplade dansen fullbordade sammanbrottet. Två författare till sanatorieskildringar betyga alltså, att tävlingshetsen inom idrotten har sina vanskligheter.

I fortsättningen är Arwes bok en skildring om hur en religiös väckelseväg bryter fram på sanatoriet. Åtskilliga av patienterna avgöra sig för Gud och denna skara samias dagligen till en stunds andakt eller bibelstudium. Nordbrandt blir efter en tid en av rörelsens förgrundspersoner.

En viss likhet med Arwes berättelse har Oskar Wallins arbete "Dit du icke vill". I denna bok skildras en ung man, Saul Berg, vilken något år efter sin folkskolläroexamen drabbas av lungsjukdom. Berg är uppväxt i ett lanthem, men utbyter i tjuugoårsåldern lantbrukarens friska, rörliga liv mot stillasittandet över böckerna. Tusentals ungdomar ha

Thomas Mann.

gjort så före honom. Åtskilliga ha också rönt samma öde som Saul Berg. Kan det spåras någon acklimatiseringssvårighet, frågar man sig, att i denna kritiska ålder byta yrke? Blir kanske en friluftsbetjänt mer disponerad för sjukdomen, då han stänger in sig i studiekammaren, än t. ex. andra yrkesgrupper.

Alltnog. Även Berg får fara till ett sanatorium. Redan tidigt religiöst påverkad utlöser sig nu denna längtan under sjukdomens tryck till ett trängande behov efter religiös klarhet. På sanatoriet finner Berg själsfränder, där finns en krets, som samlas till bibelstudium, och Saul Berg kommer med där. För den unge mannen blir det kamp och ångest, det blir som hos Sven Stolpe en kris, men Stolpes skildring är dock trots möjliga överdrifter den mest manliga, ärliga och öppna. Han har också långt mer konstnärlig förmåga att sköta pennan än sina efterföljare. Såväl Arwe som Wallin gå dock längre än Stolpe och våga peka på en personlig avgörelse.

Den i början av denna artikel omskrivna boken "Skuggan av ett kors" av Eric Härninge har också religiös tendens, men skildringen är lugnare och mindre överspänd än de två närmast beskrivna. Alldeles fri från överdrifter kan man dock inte säga att boken är, vad det gäller det religiösa temat.

Bokens titel — *Skuggan av ett kors* — har fått bliva en symbolik för vad boken vill skildra. De höga, korsdelade

fönstren kasta sin skugga på väggar och golv i månblåa nätter liksom när solljuset studsar mot sjukhusets söderväggar och faller in genom öppna fönster. Korsskuggan — dödens skugga — faller också över livsvägen, då människan blivit sjuk och hamnat på ett sanatorium.

En av bokens huvudpersoner, Martin Dahl, kommer till Granhedens sanatorium — man är benägen att gissa, att det beskrivna sjukhuset är identiskt med Österåsen — och sammanträffar med en kvinnlig patient, Bodil Seger, varvid de utöva ett gott och uppryckande inflytande på varandra. Frans Larsson och den kvinnliga frälsningslöjtnanten äro andra ansikten, som skymta. Martin Dahl är författare. Det är honom korsskuggan förföljer, men det blir den svårt sjuka Bodil, som efter läkarens dom och en därpå följande kris, som dukar under.

Som miljöteckning är Härninges bok utmärkt. Den torde vara den bästa skildring hittills av ett svenskt sanatorium. Han har fångat det väsentliga i sanatorielivet och hans ordkonst är fin och målande, då han talar om naturen, om blommor och gräs och farande vind. Över de religiösa avsnitten i boken är något försynt, och Härninge är så pass modern, att han hellre citerar dikter av Hjalmar Gullberg, Olof Lagercrantz m. fl., än han plockar fram psalmer och bibelspråk i onödan.

*

De böcker som nu omnämnts handla alla om livet på sanatorier. Samtliga skildringar äro sedda ur patientsynpunkt. Tillsammans giva de också en fyllig beskrivning av sanatoriemiljön, dess glädje- och sorgeämnen, kurordningen, sjukbehandlingen sådan patienterna uppfatta den samt sällskaps- och kamratlivet.

Skulle man till slut sammanfatta författarnas syn på sa-

natorievårdens resultat, måste man fastslå, att omdömet blir ganska pessimistiskt. Envar veta vi, att då människan blir sjuk, blir det en kamp mellan två olika poler. Förr eller senare kommer döden som avslutningsmoment i allt liv, men det gäller att göra livsskedet så långt och gagnande som möjligt.

Författarna till de omtalade böckerna för huvudpersonerna i skildringarna olika öden till mötes. Thomas Mann låter med snärtande ironi och mot all sund hushållning och världsordning den unge Hans Castorp efter sina sju tragna sanatorieår kastas ut i kriget till en säker men meningslös undergång. I Sven Stolpes och Sigrid Boos böcker vända huvudpersonerna tillbaka ut i livet med återvunna krafter, men skildringen präglas dock av en viss pessimism. I de fyra sista arbetena segrar döden. Ingen av författarna ha för övrigt kunnat undgå att syssla med döden. De ha sett den klappa på hos vänner och kamrater och de ha själva känt dess kalla andedräkt på avstånd i prøvosamma tider. För att från början ha skymtat som fruktad gäst i många filosofier har döden till slut blivit en förlossande makt.

Naturligtvis innebär inte konstaterandet av vetenskapens stundom negativa resultat någon författarnas dom över sanatorievården. Författarnas avsikt med sina skildringar har väl närmast varit att återgiva en personlig kontakt med ett sanatorium liksom att klargöra, hur seg och svårbekämpad lungtuberkulosen är. Livet äger dock en oanad kraft, och i sjuka kroppar kan den gjuta läkedom och styrka på nytt. I allt talrikare fall återvänder patienten frisk ut i människovimlet, men många måste alltjämt lämna sanatoriet med ofullständigt återvunna krafter, de få finna sig i att i fortsättningen liksom "köra för halv maskin". Ändå älska de livet, de vilja "hänga med" trots försakelser och missräkningar, och försöka fånga de glimtar av hopp och ljus, som stå att få i en karg och begränsad tillvaro.

Sanatorier i Davos.

Djurens medfödda "borstar" och "kammar"

En av människans värsta fiender, flugan, sedd genom mikroskopet.

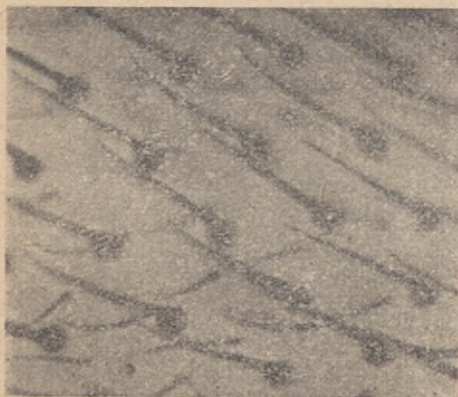
Vid konstruerandet av djurens verktyg likaväl som vid danandet av den animala organisationen överhuvud har naturen visat en underbar rikedom på uppslag och alstringskraft. Pomaddosa hos fåglarna i form av en fettavsöndrande gunyckörtel, lanternor och lyktor i olika färger hos djurhavets inneånare, kameror i form av synorgan, transformatorer för omvandling av ljudvågor och ljusvibrationer i nervenergi, kvarnar hos valross och näbbdjur för sönderkrossning av skal och ben, saxar, sågar, knivar och spjut äro exempel på naturens uppfinningsrikedom på detta område. Alla dessa typer av verktyg och sinnrikt konstruerade instrument ha också ägnats ett grundligt studium från olika synpunkter. Betydligt mindre uppmärksamhet ha de hjälpmedel väckt, med vilka djuren utföra sina toilettbestyr. Detta är så mycket mer anmärkningsvärt, som en hel del djur varken sakna renlighetssinne eller en viss grad av fåfänga och att just därför toilett saker och toilettbestyr ha en allmän utbredning i djurvärlden.

Allmänt bekant är säkerligen den energi och uthållighet, varmed den vanliga husflugan utför sin dagliga eller rättare sina dagliga toiletter. Medelst sina håriga framben avputsar den först ytterst noga huvudet. Därefter gnidas frambenen kraftigt mot varandra tydligen i akt och mening att avlägsna den orenlighet, som anhopats i frambenens hårbeklädnad vid frisyren. Sedan detta viktiga bestyr är slutfört vidtager en grundlig borstning först av vingarna och därefter av kroppens övriga delar. Detta toilettprogram genomgås med det instinktivs hela stereotypi på samma sätt av både äldre och yngre individ. Något som helst behov av en förändring av detta program tycks icke förefinnas. Och efter allt att döma är en programomläggning heller icke aktuell enär, så vitt vi förstå, den gamla medfödda metoden tillfredsställer även mycket högt ställda krav på renlighet och ett propert yttre. Detta framgår dels av den rundligt tillmätta tid, som åtgår för varje särskild toilettprocedur, dels av beskaffenheten av de borstar, som äro anbragta på benens innersidor. Dessa borstar äro nämligen, som man lätt kan övertyga sig om genom att betrakta dem under stark förstoring, synner-

ligen täta och bestå dels av grövre, dels av finare hår. Liknande toilettborstar, som äro ytterst vanliga i insektsvärlden, finnes även hos husflugans närmaste släktingar. En långt mera avancerad utbildning ha toilettborstarna uppnått hos några fjärilar. Hos ifrågavarande insekter har klon på vardera frambenet ersatts med en ovanligt kraftig och praktisk borstviska. Till följd härav ha dessa extremiteter förlorat den ursprungliga funktionen som ställförflyttningsorgan och i stället fått på sin lott att avlägsna de föroreningar, som i form av frömjöl, damm, spindelväv o. s. v. fastna på den håriga kroppen och de fjälliga vingarna.

Ett ovanligt fyndigt och på samma gång effektivt putsverktyg äro en del mörkhyade skaibaggar, tillhörande de snabba och i strömlinjeform byggda jordlöparnas grupp, utrustade med. På en av de översta lederna av frambenen finnes en djup inskärning eller bukt, som är tätt besatt med ytterligt fina hår, vilka kallas flimmerhår. Strax intill vardera ändan av denna bukt är ett kraftigt borst inplanterat. Flimmerhåren, som endast med mikroskopets hjälp kunna iakttagas, bilda tillsammans en mjuk borste, mot vilken skalbaggen allt emellanåt putsar av sina långa och rörliga känselspröt, vilka hos så jordbundna varelser, som här är fråga om, givetvis ofta komma i en mer eller mindre intim kontakt med allsköns orenlighet. De två stora borsten, ledborsten, ha till uppgift att markera läget av flimmergropen. När djuren skola rengöra sina känselspröt och för den skull söka efter den härför avsedda flimmerapparaten säger dem deras instinkt, att densamma är belägen just mellan dessa ledborst.

En liknande ehuru ännu mera sinnrikt konstruerad putsapparat för känselspröten är påvisad hos vissa i sand grävande getingar. Hos dessa är densamma emellertid uppdelad i tvenne delar, varav den ena är placerad på den ena, den andra på den andra av två intill varandra gränsande ledstycken av det främsta benet. Borstningsproceduren tillgår på så sätt, att känselsprötet skjutes in mellan borstens båda hälfter, varefter den rörliga övre hälften röres upp och ned mot den fasta nedre, samtidigt som sprötet eller

En stark förstoring av en flugvinge.

Flugans mundelar.

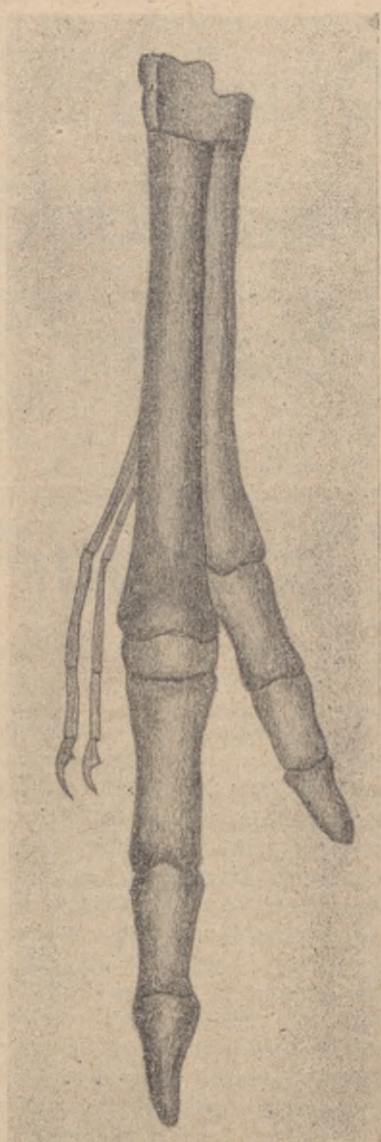
tentakeln sakta föres fram och åter i sin längds riktning. Hos andra steklar, såsom hos det vanliga honungsbiet, ha motsvarande borstar en tvåfaldig uppgift. De tjänstgöra nämligen dels som toilettverktyg, dels som uppsamlingsapparater för frömjöl, vilket utgör ett viktigt födoämne för dessa vilda husdjur.

Hos däggdjuren, vilka anatomiskt, fysiologiskt och psykiskt stå på en högre och mera komplicerad organisatorisk nivå än övriga djurgrupper äro inrättningar för utförandet av nödiga toilettbestyr ytterst vanliga företeelser, och snart sagt vilka yttre kroppsdelar som helst kunna ombildas till eller tjänstgöra som toilettverktyg. Hos den på det australiska fastlandet levande kängurun äro de två inre tårna på bakfötterna ytterst smala och delvis sammanväxta med var-

Framben av jordlöpare med toilettborste.

Vänster bakfot hos känguruskelett. De två smala, kloförsedda tårna t. v. synas enbart vara skapade att klia sig med!

andra samt tjänstgöra som ett slags kam eller rättare kratta, varmed "fjällen" putsas. Men även många andra däggdjur, t. ex. kattdjuren, använda, låt vara i långt mindre utsträckning, fötterna till grov rengöring av pälsen. Hos dessa sistnämnda djur utgör emellertid tungan, som på sin översida är försedd med bakåtriktade taggar av horn, det viktigaste toilettverktyget och ett utomordentligt effektivt sådant.

Ett av de egendomligaste toilettverktyg, som över huvudtaget är känt finnes utbildat hos de i Bortre Indien och på den Ostindiska övärlden levande pälsfläddrarna. Denna för svensk allmänhet säkerligen i hög grad obekanta djurgrupp är för övrigt mänsklig även i många andra hänseenden. Så uppvisar den slående likheter med både halvapor, insektätare och fladdermöss och har därför berett herrar systematiker utomordentliga svårigheter, när de försökt att utreda dess släktskapsförhållande. Men dessa exotiska fallskärmsflygare ha också lagt sig till med bildningar, som skilja dem från alla andra djur och sådana bildningar äro just deras toilettverktyg. Dessa utgöras av underkåakens framtänder, vilka äro ombildade till 8- eller 10-tandade kammar, vilka äro

(Forts. å sid. 20)

Rud. Värnlund:

BARNET OCH POSITIVHALAREN

RUDOLF VÄRNLUND, som natten till den 16 februari omkom genom en brandolycka, har varit en mycket flitig medarbetare i Status. Vi publicera här den sista novell vi inköpte av författaren, "Barnet och positivhalaren".

Detta hände på den tiden det ännu fanns positiv.

Han var en riktig positivspelare som såg ut som en italiänare, med stora hängande mustascher, stora hängande svarta manchesterbyxor, och en stor kavaj som hängde likt ett skrynkligt draperi över hans sneda axlar.

Han vevade positivet med höger hand och rörde därvid hela kroppen upp och ner, guppade och knegade snett. På hans axel, bunden i ett långt smalt snöre, satt en liten apa i röda byxor och röd soldatmössa, en liten ömklig stackare; ibland tog den ett skutt ner på positivet, så ett till ner på marken, och stod där, skälvande på sina spinkiga ben, och bockade tafatt för publiken.

Det var en april dag det där hände i det lilla samhället Grönvik strax utanför södra tullen. Snön låg ännu kvar som vita porösa skorpor i bergsskrevorna och dikena, men på vägen var det bara slask och dy, i vilken en och annan saltorkad sten låg och lyste i den bleka morgonsolen.

Positivhalaren kom framåt vägen från staden och klev försiktigt för att alltid få fötterna på de torra fläckarna. Apan satt hopkrupen och huttrande på hans axel, positivet

gungade sömnigt på hans rygg och klirrade stundom till brustet och tonlöst. Då och då såg mannen upp från vägen. Men han tittade icke på himlens sidenblå fläckar, icke på buskarna, i vilkas risiga grenar små gröna skott börjat lysa, icke heller på potatislandens svarta jord, vilken tycktes jäsa av alstringslystnad; han såg bara efter om han långt kvar till närmaste större hus där det kunde finnas en gård att gå in på och några dussin fönster att vänta slantar från.

Och så kom han äntligen fram till "Strykjärnet", det första fyravåningshuset, alldeles i slutningen av den väldiga stenbacke samhället låg på. Han ställde positivet till rätta på kofoten, blåste upp gardinmustaschen ett tag, så att den burrades tjustigt, och kastade en prövande blick uppåt gårdsbrunnens grå väggar, på vilka nakna teglet fläckvis lyste igenom som stora sår. Så började han spela och sjunga Alpens ros. Och gårdens smutsiga och snoriga ungar myllrade fram ur sina vrår och skockades omkring honom, knuffades, stimmade eller glodde med stora ögon på apan, som gned sig eftertänksamt på nosen och gjorde stela grimaser. Och fönstren öppnades och fruatimmer i bara armar och med rutiga handdukar om huvudena tittade ut, gnolade med i visan, blev sorgsna när de såg ner på positivhalarens uppåtriktade ögon, och sade till varandra:

— Se där är positivhalaren; nu är det snart vår igen!

Men så kom änkan Halls tioåriga pojke ner på gården. Hans ansikte var hårt och slutet som en knuten näve. Med

händerna djupt nerkörda i fickorna knuffade han sig fram till spelmannen, stod där en sekund och tittade föraktfullt och myndigt, som en bondpatron, på apan och positivet, och sade sedan ilsket:

— Va' har du på våran gård att göra och spela. Morsan har legat sjuk i elva dar. Gå du på andra gårdar och spela!

Positivhalaren gav honom en del av sin sorgsna blick och vevade vidare och guppade med sina sneda axlar, och sjöng andra versen ur den tragiska sången om alpens ros.

Då tog pojken en stor käpp från marken och slog av alla sina krafter över positivet, så att det skrällde trasigt, och så att apan förskräckt hoppade ner på marken och började dansa på sina spinkiga ben.

— Sabla, sabla positivhalare, va' har du på våran gård att göra? Morsan har legat sjuk i elva dar! Gå på andra gårdar och spela!

Men nu gav spelmannen honom en rungande örfil så att han dansade ut ur kretsen och satte sig pladask i en vattenpöl. Ungarna skrek och hoppade, fruntimren uppe i fönstren skrattade. Spelmannen spelade och sjöng slut på den långa visan om Alpens ros. Hans ögon blev mer och mer melankoliska. När han spelat slut bockade han sig och tog upp de två paket med kopparslantar som kastats ner av kvinnorna. Sedan vevade och sjöng han den glada sången om Halta lottas krog, och stampade takten, medan apan dansade på krokiga ben i vattenpussarna; sedan bockade han sig igen och tog upp flera paket med kopparslantar. Och när han såg upp mot fönstren till tack och avsked kom det en kärleksfull glimt i hans sorgsna ögon. Ty det var vår och vattendropparna plaskade muntert ner genom de trasiga stuprännorna. Men innan han gick såg han också på änkan Halls pojke, som stod intill väggen och grät med sammanbitna tänder, medan vattnet droppade ur hans byxbak.

Och positivhalaren drog vidare med sin låda och sin apa och en lång svans av ungar bakom sig. Han gick hela dagen från gård till gård. Han ställde upp sitt positiv och spelade den sorgsna visan om Alpens ros, den ännu sorgsnare, alldeles nytryckta sången om Titanics undergång, den sedelärande balladen om Hästen utanför krogen, den långa berättelsen om "Tattarflickan Elenas krossade hjärta och tattaren Jans hämnd på förföraren" och många andra sånger, som gör sinnet mjukt och ädelt. Ungarna stod i ring omkring honom hela dagen, apan frös och skakade på benen, fruntimren låg i fönstren och skrattade eller torkade i smyg sina tårar, och kastade ner kopparslantar så att positivspelarens ficka blev tung och hans sneda axlar ännu snedare.

Men när skymningen kom och svepte sitt gråa dok över samhällets rufsiga gårdar, vände han om mot staden. Han bar apan innanför kavajen, där den nös och spottade ömkligt, och det gungande positivet, som nu klirrade ännu trasigare än på morgonen, på sin böjda rygg. Hans ansikte var stelt och uttryckslost som en mask och gången mekanisk som en maskins; han brydde sig icke längre om att akta fötterna för vätan, han gick som en människa, vilken ändå snart skall vara hemma. Men då han kommit mitt för "Strykjärnet" stannade han ett ögonblick och lyssnade.

Han hörde ett barn gråta alldeles i närheten.

Han fortsatte, men gången blev nu allt långsammare. Rätt vad det var vände han på huvudet och såg sig bakåt; han stirrade ansträngt in i den grå skymningen, som gjorde alla ting så underligt konturlösa och osäkra. Det var ett underligt barn! Varför gick det och grät så där ute på vägen bakom honom? Han saktade farten ännu mera, så stannade han och väntade. Men det besynnerliga barnet stannade ock-

så; det grät alltjämt, men det kom icke närmare! Vad kunde det vara för ett barn? Han gick sakta vidare. Han mötte en man som kom inifrån staden, stannade och sade:

— God afton. Hör ni — det är ett barn ute på vägen. ett barn som går och gråter!

Mannen ruskade buttert på huvudet och fortsatte.

— Jag hör inga barn som gråter, sade han när han gick förbi.

Positivhalaren fortsatte ett tag till. Han mötte en liten pojke i stora skor och frågade honom:

— Är det du som går här ute på vägen och gråter, min gosse lilla?

— Nä då, svarade pojken och började plötsligt fnittra. jag lipar inte! Va' skulle jag lipa för, säj?

Och positivhalären gick vidare. Så mötte han en ung kvinna som gick fort; han hejdade henne och frågade:

— Ursäkta, kan ni höra ett barn som gråter?

Flickan vek misstänksamt undan och gick förbi honom i en halvcirkel, medan hon betraktade honom vaksamt, som fruktade hon ett överfall.

— Vad säger ni, utbrast hon flämtande av ängslan. ett barn som gråter! Här finns ju inte någe' barn . . .

Hon skyndade bort i skymningen.

Spelmannen fortsatte in mot staden. Apan innanför hans kavaj nös och sprattlade till och han smekte den ömt. När han redan kunde se ljusen i den gamla brovaktstugan stannade han igen. Det var ett besynnerligt barn, det grät som om någon slagit det! Han såg sig tillbaka. Men skymningen hade snabbt övergått till fullkomligt kvällsmörker. Han kunde icke se någonting ute på vägen; ljuskretsarna under de sparsamt förekommande lyktorna låg öde och vattenpussarna glittrade matt. Han sänkte betryckt huvudet mot bröstet och lyssnade. Jo, visst fanns det ett barn som grät någonstans därborta i mörkret! Han gick några steg tillbaka och hörde det tydligare, han fortsatte vidare mot Grönvik. Slutligen nådde han "Strykjärnet" igen.

Han steg in på gården, stannade där tveksamt en halv minut och såg, liksom förut under dagen, upp till fönstren, bakom vilka nu lampor och ljus lyste dunkelt. Han hörde alldeles tydligt att det var här någonstans som barnet grät. Trevande framför sig, likt en blind, gick han först mot den ena gårdsuppgången, vände sedan och gick upp i den andra. Två trappor upp knackade han på en dörr, steg därefter på och gick in i ett fattigt rum.

Där lyste ett stearinljus i en butelj på ett bord. I en säng låg en sjuk kvinna och såg mot honom med undrande och skrämde ögon, och bredvid henne stod pojken. Han grät kluckande, kippande, som en mycket trött pojke gråter. Positivspelaren steg fram, blinkade med sina sorgsna ögon och sade:

— Förlåt mig att jag slog dig i morse, pojke, och grät inte mer så jag äntligen får gå hem!

Därpå gick han. Vid dörren tömde han en flod av kopparslantar på en stol. Modern och barnet såg efter honom. Och pojken sade:

— Det var positivhalaren som spelade så att du inte fick sova i morse! Men han hade en så'n lustig liten apa med sig. Jag önskar jag hade en så'n apa.

Och modern sade:

— Jag undrar varför han ändå gav oss alla sina pengar.

Men positivspelaren gick för andra gången in mot staden. Nu såg han sig icke mer tillbaka. Positivet guppade på hans rygg, men apan teg, som om den somnat bort från kolden och sin längtan efter de stora skogarna.

Hur de började...

IV.

RICHARD WAGNER.

Det var den 13 februari 1883 som Wagner skildes hädan. Han bodde då i det praktfulla Palazzo Vendramin vid Canale grande i Venedig; mitt under arbetet för den kommande sommarens festspel i Bayreuth träffades han av hjärtslag. Dessa Bayreuthspel, som sommaren förut förts i hamn efter stora svårigheter, voro slutstenen i Wagners livsverk, hans levnads mål. Mästaren hade alltså före sin död den ovanliga lyckan att få se sina högsta konstnärliga planer gå i uppfyllelse. Han bör ha haft känslan att ha nått sin bestämmelse.

Den unge Richard — som var född 1813 i Leipzig — var mycket tidigt fast besluten att bli skald. Hela hans energi inriktades på detta mål och det är karakteristiskt, att han aldrig åsidosatte denna tanke för musiken utan kom till musiken enbart i syfte att tillgodogöra sig den som medel för sina litterära syften. Han var 15 år, då detta hände; det var Beethovens "Egmont" som väckte den nya planen. Hans musikaliska uppfostran baserades nästan helt på självstudier, och med säker instinkt fann han den för honom rätta vägen. Efter några obetydliga orkesterkompositioner tillkommo under åren 1832—34 ett par ungdomsoperor, "Die Hochzeit" (ofullbordad), "Die Feen" och "Das Liebesverbot", i vilken den unge tonsättaren alltmer närmar sig sina senare dramatiska och musikaliska riktlinjer och även sin idévärld. Under sin dirigenttid i Riga började han "Rienzi", som fullbordades i Paris, där han tillbragte några år av svåra umbäranden. Denna stora historiska opera, som tämligen nära ansluter sig till tidens vedertagna stil, fick stor framgång i Dresden och förskaffade Wagner en utmärkt ställning som operakapellmästare därstädes.

1849 komprometterades Wagner vid ett uppror, blev landsförvisad och bosatte sig i Schweiz. Nu ägnar han några år åt skriftställarskap och utarbetar fullständigt sina dramatiska teorier (bl. a. i skrifterna "Framtidens konstverk" och

Richard Wagner, ungdomsporträtt.

"Opera och drama"); hans uppgift skall bli en sammanmältning av systerkonsterna diktning, musik och bildande konst, "allkonstverket". Och nu börjar detta drama uppstå — det blir det stora monumentalverket, tetralogien "Nibelungens ring" med dess djupsinniga mytologiskt-symboliska sammanhang. Mitt i det tredje av de fyra styckena, "Siegfried", avbryter mästaren arbetet. Strax därpå börjar han i stället "Tristan och Isolde", det verk, som blev hans mest extrema. Dess oerhört exalterade, tragiska kärleksbildning inspirerades av Wagners kärlek till Mathilde von Wesendonck — en ömsesidig kärlek utan hopp om ägandets lycka. Därav den måttlösa pessimismen, egentligen influerad av Schopenhauers filosofi: natten, döden, befrielsen från livets lidande är den högsta lyckan. Nu kommer en tid av bekymmer och ekonomisk oreda. Tannhäuser gör fiasko i Paris, Tristan repeteras otaliga gånger i Wien och nedlägges före premiären. Wagner, som alltid lever som en rik man, gör ofantliga skulder och är nära att begå självmord. Då vänder sig lyckan. Han får en beskyddare och beundrare i den unge konung Ludvig II av Bayern, hans skulder betalas, Tristan uppföres äntligen (1865). Wagner träder i Ludwigs tjänst som hovkapellmästare; han får ordna allt efter sitt huvud. "Mästersångarna" får sin premiär 1868: ett lustspel, som utgör en reaktion efter Tristantragiken och som

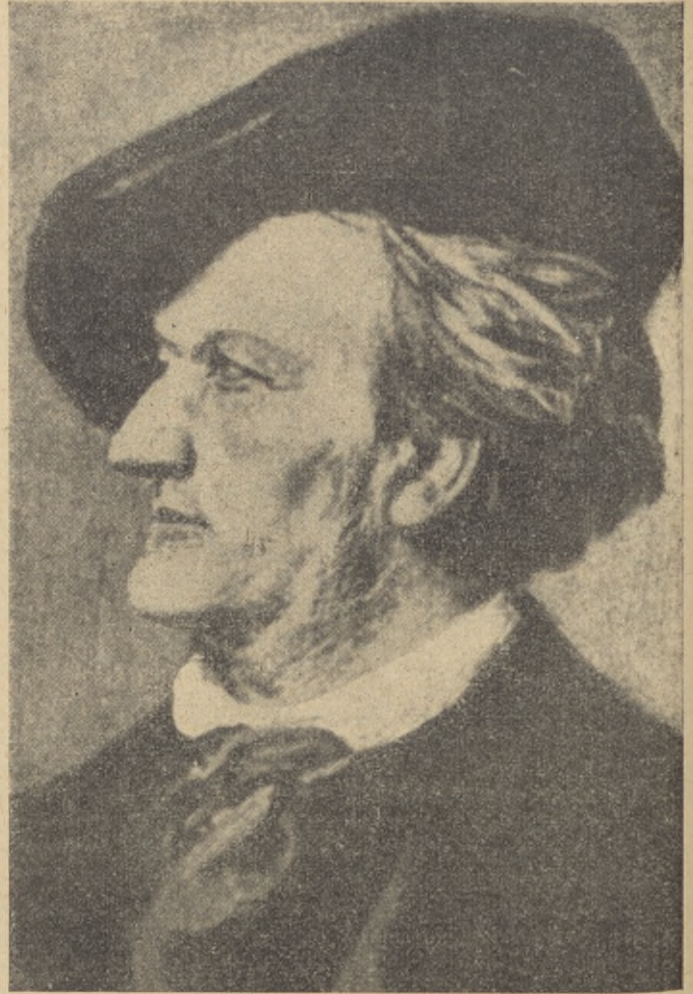
På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

med sin milda, försonliga humor och gemytliga folklighet bildar ett ensamstående inslag i Wagners produktion. 1866 hade hans hustru Minna dött; deras äktenskap hade varit föga lyckligt. Nu gifter han sig efter öppen skandal med Cosima von Bülow, Liszts dotter, som blir hans hängivne vapendragare och senare efter sin makes död energiskt fullföljer hans planer. "Ringens" närmar sig äntligen sin fullbordan. Det s. k. förspelet "Rhenguldet" framföres 1869 i München emot Wagners egna önsknings. Hans egen strävan är nu att skapa en särskild festspelsteater för det jättelika dramat. En storartad propagandaverksamhet begynner, mecenater sökas Wagnerföreningar bildas, och mästaren dirigerar Wagnerkonserter i alla större städer. 1872 lägges under solenna former grundstenen till den stora teatern i Bayreuth; 1876 har det stora ögonblicket kommit, då "Ringens" där ges i sin helhet. Det blir den största triumfen i Wagners liv. Men ekonomiskt går det alls icke ihop; det dröjer länge innan medel kunna anskaffas för fortsättande av festspelen. Under väntetiden tillkommer mästarens sista verk, "Parsifal", direkt skrivet för Bayreuth. Återigen bildar sagan här den yttre stommen till ett djupsinnigt, symboliskt idéinnehåll. Den åldrande mästaren har här hunnit ännu ett steg framåt i sin världsåskådning: fortfarande är det återlösningsproblemet som är handlingens brännpunkt, men nu har den schopenhauerska pessimismen från Tristan och "Götterdämmerung", Nibelungentetralogiens slutdrama, mildrats i kristlig riktning. Förintelsen är ej längre den enda lyckan, målet är nu ett liv i renhet och tillbedjan av den gudomliga nåden, i dramat i den heliga Graals gestalt. Medlidandet är den makt, som skall frälsa världen.

Sommaren 1882 återupptogs festspelen i Bayreuth — nu var det Parsifal som gavs. Och denna gång blev det ekonomiska resultatet lika gott som det konstnärliga. Nästa års festspel voro säkrade. Bayreuthidén hade segrat. Men nu, när målet var nått, slöts mästarens ögon för alltid.

Richard Wagner på äldre dagar.

Toilettgrejor hos grävande geting.

Djurens medfödda...

(Forts. fr. sid. 16)

ovanligt väl ägnade till pälsens rengöring och vård i övrigt. Det är emellertid icke uteslutet, att de även ha en annan uppgift.

Ännu märkligare med hänsyn till konstruktion och verkningssätt äro dock de apparater för kroppens rengöring, som de i havet levande klotrunda eller tillplattat äggformade sjöborrarna äro utrustade med. Dessa djur äro försedda med ett stort antal naturliga pincetter, som av zoologerna benämnas pedicellariier. Dessa bestå av ett skaft, i vars spets två till fem böjda och mot varandra rörliga kalkstavar äro anbragta. En del av dessa pedicellariier användas för gripandet av bytet, andra äro försvarsvapen under det andra åter stå i toilettbestyrens tjänst. På någon inre till sin natur okänd impuls eller "befallning" avlägsna de sistnämnda med pedicellarierna, dels sådana främmande föremål, som under djurens långa promenader bland alger och fosteragräs fastnat i kroppens taggbeklädnad, dels exkrementer, som lätt skulle bli anhopade på kroppens översida. En del sjöborrar ha nämligen egendomligt nog munnen på undersidan och analöppningen på ryggsidan av kroppen.

Berge.

Gösta Perry:

MANNEN SOM VAR DÖV

Uppklarade brott, säger ni. Visst finns det sådana, men förr eller senare löses det och brottet hänföres ej längre till de uppklarade, sade Wimble, den kände kriminalmannen.

— Du håller på ditt, men jag, som representerar den stora allmänheten tar mig friheten att invända mot ditt påstående. Har några år gått efter ett brotts begående och den skyldige ej kunnat ertappas, så tror jag att det hela glömmes bort och ett av de uppklarade brotten är ett faktum, sade köpmannen Marels.

De voro de vanliga som sutto samlade. Det var kriminalmannen Wimble, köpmannen Marels, d:r North och journalisten Palmer. Som vanligt vid dessa träffar gled samtalet in på brott och brottslingar.

— Som vanligt förmodar jag, att du har någonting som stöder ditt påstående, inflikade d:r North. Vi skall med nöje höra en historia om det uppklarade brottets uppklarande.

— Det passar alldeles utmärkt. Jag har ett nästan dagsfärskt exempel, sade Wimble. Ni kommer säkert ihåg den tragiska drunkningsolyckan, som hände i förra veckan, och ni kommer säkert ihåg detaljerna omkring den. I tidningarna kunde ni läsa hur en ung pojke gick ner sig i en av isens vakar, och hur en man vid namn Ted Neon under försöken att rädda pojken själv fick sätta livet till.

Denna lilla tidningsnotis kanske inte är så märkvärdig kan det synas, men i detta fall var den av stor betydelse och jag skall berätta för er hur den blev orsak till ett av de uppklarade brotternas uppklarande.

Brottet ligger långt tillbaka i tiden; närmare bestämt tolv år. Ni har nog alla glömt det stora inbrottet hos bankfirman Reeve, och jag skall i korta drag relatera förloppet.

Bankfirman Reeve var på den tiden en av vårt lands största i sin bransch, och det var känt att det i dess lokaler fanns stora summor pengar. Detta faktum gjorde naturligtvis att faran för inbrott ständigt hägrade. Firman var naturligtvis medveten om den stora inbrottsfaran och genom sinnrika alarmanordningar hölls herrar inbrottstjuvar i schack.

Många var det naturligtvis som försökte sin lycka, men alla sprucko de på uppgiften. Alarmanordningarna skötte sitt.

Men en dag hände det. Bankfirman Reeve hade blivit bestulen. Eftersom jag fick hand om fallet, så befann jag mig snart på platsen. Det var en sorglig syn som mötte oss. Kassaskåpet stod på vid gavel, och alla kontanter — närmare 250 000 dollar — voro försvunna, och framme vid dörren låg en man. Han var död — skjuten genom huvudet.

Jag fick snart höra hur det hela gått till, av firmans bokhållare. Det var en trettioårig man, men trots sin ungdom var han totalt döv, och detta försvårade i viss grad mitt förhör med honom.

Bokhållaren berättade för mig hur det hela gått till. Eftersom han hade mycket arbete som behövde göras, så brukade han stundom gå ner till kontoret om kvällarna och arbeta på övertid. Så var även fallet denna kväll.

Då han steg in på kontoret överraskade han tjuvarna. Innan han hunnit sansa sig hade han dem över sig! En vild brottnings

uppstod och under denna fick en av männen upp en revolver, och i den vilda brottningen gick skottet. Det råkade träffa en av männen i huvudet och han segnade ner på golvet. Striden hade fått en oväntad upplösning och innan bokhållaren hunnit göra något hade den andra mannen försvunnit.

Där har ni historien. Nu tycker ni naturligtvis att det hela vore mycket enkelt, att få tag i den tredje mannen. Till en början kanske jag trodde sammaledes, men snart visade det sig att jag misstagit mig.

Det första jag fick veta i denna sak var, att den döde tidigare varit anställd i firman, men för ett år sedan fått sluta. Detta var naturligtvis orsaken till att inbrottet kunnat göras utan att alarmanordningarna fungerat.

Spaningarna efter den försvunna tjuven fortsatte, men utan resultat. Många gånger trodde jag, att jag fått tag i den rätta, men alla gånger förklarade bokhållaren att så inte var fallet. Bokhållarens signalement var det enda vi hade att gå efter.

Personalen underkastades förhör och alla utsattes för en tids skuggning, men även detta med lika klen result. Många gånger var det min fasta övertygelse att bokhållaren hade ett finger med i spelet, men hans alibi var klart, och en annan sak; han hade sin chefs fulla förtroende.

Jag undersökte bokhållarens personalia en smula, och det visade att han var en skötsam och aktad man. Under de senaste tio åren hade han lidit av total dövhet, sedan en sprängningsolycka som han varit utsatt för. Men trots sin dövhet skötte han sitt arbete utmärkt och firman ville inte mista honom.

Näväl, spaningarna fortsatte, men utan resultat. Mannen var försvunnen och med honom de 250 000 dollarna. Det ouppklarade brottet såg ut att bli ett faktum. Men ödet ville annorlunda och som jag förut sade, en liten tidningsnotis löste gåtan i förra veckan. När jag läste notisen var det någonting som sade mig, att jag tidigare hört namnet Ted Neon. Jag kunde inte minnas det genast, men under de följande timmarna grodde det i min hjärna. Och plötsligt fann jag det; det var ju bokhållaren i bankirfirman Reeve.

Hela det gamla händelseförloppet stod plötsligt klart för mig och mannens dövhet slog mig plötsligt. Det var några rader i tidningsnotisen, av ungefär följande lydelse, som gjorde att jag fick denna reflektion: "Då Ted Neon hörde pojkens nödrop, skyndade han utan betänkanke ut på den farliga isen i det ogenomträngliga mörkret."

Detta borde ha sagt mig att det inte kunde vara fråga om samma Ted Neon — Ted Neon var ju döv — men som ni vet, när en kriminalman får något i huvudet vill han inte lämna något osökt.

En timme senare hade jag fått förvisning om att det var samme Ted Neon, som för tolv år sedan arbetat som bokhållare i bankirfirman Reeve. Sedan ett par år tillbaka hade han slutat sin anställning på grund av sjukdom.

Redan samma dag företogs en grundlig husundersökning i Ted Neons hem. Han var inte gift och han bodde ensam i en villa en bit utanför staden. Denna husundersökning blev givande, och mysteriet "Reeve" fick sin lösning. En mycket oväntad lösning och allt tack vare Ted Neons lilla egenhet att föra dagbok. I den talade han om allt, han talade om hur brottet gått till och han talade om var pengarna fanns. Jag har den ännu i färskt minne och jag skall försöka citera vissa saker ur den. En dag för ungefär tjugو år sedan skrev Ted Neon ungefär följande rader:

"Denna dövhet kommer att göra mig galen. Jag ser människor tala, men jag vet inte om de talar med mig — eller kanske talar de om mig. Jag känner på mig att jag inte kommer att stå ut . . ."

Så skrev Ted Neon en dag för tjugو år sedan, då han hade en av sina svåra stunder. Fem år senare skrev han:

"Något underligt hände mig i dag. Jag var inne hos mr Reeve i dag med några papper och plötsligt inträffade någonting underligt. Jag vet inte hur jag skall kunna tala om det. Jag hörde. För första gången på åttio år kunde jag uppfatta ljud. Först kom det svagt, sedan var det som det brusade in i mitt öra och vidare in i mitt huvud.

Den första röst jag hörde efter min olycka var mr Reeves. Jag skulle just tala om för honom min lycka, då jag hörde mr Reeve säga till den andre mannen:

— Du kan prata ostört; det är bara Neon och han hör ingenting, han är sten döv förstär du.

Det var då jag fick höra den andre mannen framlägga sitt projekt; det var fråga om börsspekulationer. Goda affärer var i görningen, sade de. Jag gick ut ur rummet utan att tala om för mr Reeve, vad som hänt mig."

Några dagar senare skrev Ted Neon i sin dagbok:

"Ingen människa vet om att jag hör. Det är härligt, och det är bra mycket lättare att leva nu. Tack vare samtalet i mr Reeves rum för några dagar sedan, är jag nu en förmögen man. Jag följde tipset och spekulerade på börsen. Jag satsade allt jag ägde. Jag kommer att fortsätta att spela döv — det kommer att göra mig rik . . ."

Det var några axplock ur Ted Neons dagbok. Som ni ser så hade han återfått hörseln vid den tidpunkt då inbrottet hos bankirfirman Reeve ägde rum. Längre fram i dagboken fick jag den fullständiga förklaringen.

Han berättar där hur han på sitt lunchställe en dag får höra planerna på ett inbrott hos firman. Det är en av firmans anställda, en ung man vid namn Hugh, och en man som tidigare varit anställd i firman, som gör upp planerna. De sitter vid ett bord bredvid Ted Neon, men bägge känna ju till Ted Neons dövhet och ingen tar notis om honom.

Ted Neons första tanke är att underrätta polisen, men vid närmare eftertanke skrinlägger han denna plan och i stället födes hans egen plan.

Den kväll då inbrottet äger rum, står Ted Neon gömd i rummet. Han låter de bägge männen göra grovarbetet. Då kassaskåpet går upp skjuter han den ene mannen ett skott i huvudet. Den andre mannen, Hugh alltså, står först rådlös sedan rusar han mot dörren.

Ted Neon tar hand om pengarna; arrangerar sedan det hela så det ser ut som en strid ägt rum, och därefter alarmerar han polisen. Hans plan har fungerat perfekt och hans antagande att Hugh som försvann från brottplatsen, inte törs tala om sanningen, visar sig vara alldeles riktigt.

Ted Neon har naturligtvis skött om att Hugh inte fick se vem det var som sköt det dödande skottet. Vid de förhör som hölls med personalen framgick naturligtvis ingenting, ty Hugh hade fullgott alibi och det fanns ju ingen anledning varför vi skulle misstänka just honom. Att Hugh inte var hågad att tala om vad som hänt brottkvällen kan man förstå.

Kanske hade brottet klarats upp tidigare, men nu styrde ödet om att Hugh några år senare avled. Därmed var det farligaste vittnet för Ted Neon ur världen.

Säkert hade det aldrig upplärats om inte Ted Neon en kväll i förra veckan gett sig ut på aftonpromenad. På denna promenad fick han höra pojkens nödrop. Han ville inte höra, men människan inom honom segrade och han gjorde sin självklara plikt. Därmed blev ett av de ouppklarade brotten ett upplärat faktum. Men sådant går i de flesta fall er förbi, slutade kriminalmannen Wimble.

Ivar Ahlstedt:

MÖTE

med LIVE T

Hon stod utanför trädgårdsporten och huttrade i sin tunna kappa. Det hade med ens blivit höst. Ännu på morgonen då hon gått till skolan hade det varit ljumt i luften, och solen hade värmt från en klar himmel, men på eftermiddagen hade rå kyla satt in, och nu på kvällen vid tiotiden var det höstkallt. Stjärnorna satt stela med suddiga kanter i sammetstaket och en vind blåste som gick genom tyg och skinn och kylde i hela kroppen. Hon stampade oroligt med fötterna och kröp så långt ned det var möjligt i den lilla kappkragen.

Ett ögonblick var hon betänkt att ge sig iväg in i värmen, men det var något hon väntade på och inte ville gå miste om. Hon var sjutton år och hette Kerstin Maria.

Bredvid henne stod en lång gänglig yngling och pratade. Han hade stuckit ena handen i fickan och med den andra gestikulerade han. Gymnasistmössan var uppskjuten i pannan, och det livliga blådmogna ansiktet skiftade uttryck oupphörligt. Det syntes att han älskade att prata, och att han njöt av att ha en så uppmärksam åhörare. Ibland sköt han in ett "eller hur" och fortsatte omedelbart, när hon nickade uppmuntrande.

Men hon hörde inte så noga på. Om det hade gällt att ge en sammanfattning av vad han sagt, så skulle hon ha stått

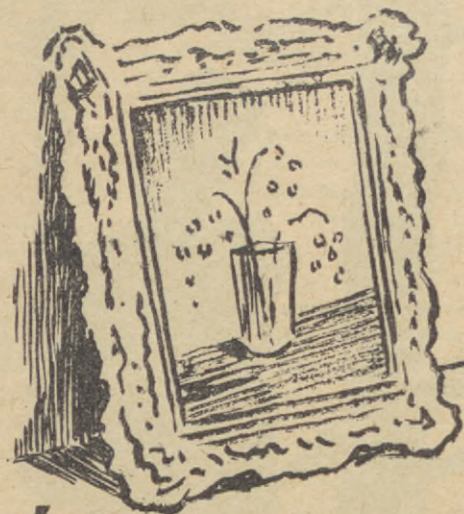
sig slätt, lika slätt som under historielectionen häromdagen då hon fått till uppgift att redogöra för Torstenssons tyska fälttåg.

Hon lyssnade förstrött och tänkte på annat. Det var något hon väntade på och som hon väntat på hela kvällen, under det att de promenerat på Storgatan och då de suttit på en undanskymd soffa i Stadsparken. Hon visste att det skulle ske. Det hade skett två gånger förut. Hon hade gått igenom denna samma ritual. Först hade han pratat i timtal, så hade han blivit alldeles tyst. Och slutligen hade han kyssat henne.

Han talade inte längre så flytande. Det verkade som om han hade svårt att finna ord. Gudskelov! Nu slutar han snart, tänkte hon, så kysser han mig och så får jag springa in i värmen. Kanske har mamma satt på te åt mig om hon inte är alltför sur för att jag varit länge ute.

Det verkade som om han inte visste var han skulle göra av händerna. Han stoppade ned dem bägge två i fickorna för att bara några sekunder efteråt dra upp dem igen och lägga dem i kors bakom ryggen. Han flyttade oroligt på sig, kom närmare, avlägsnade sig och kom åter närmare. Han harklade sig flera gånger, och när han vände ansiktet mot

(Forts. å sid. 26.)

Konvaljer i grönt glas

Omkring år nittonhundra, när nuvarande fabrikören, R. V. O., högt lysande ordensbrodern, framgångsrike affärs-
mannen m. m. Karl A. Mellberg bara var Kalle Mellberg, en gänglig, fräknig femton-sextonåring med en värkande lust att rita av allt han såg, målade han i snyg en tavla i olja, föreställande en knippa liljekonvaljer i ett av mamma Mellbergs slipade, gröna, tunga dricksglas utan fot. Det var ett barns målning, styva blad, grellt gröna, och blommornas klockor tecknade i färg. Allt mot en ljust blå bakgrund. Konstverket blev aldrig signerat, men det erhöi en nedgörande kritik av mamma Mellberg, som ville att Kalle skulle ägna sig åt den blygsamma karamellaffären med tillhörande karamellkokeri i köket. Så blev också fallet, och Kalle Mellberg växte upp för att bli en lång, fet fabrikör, som drev fram mammans anspråkslösa karamellbod till en landsomfattande rörelse, med stor fabrik och en väldig kedja av butiker. Karl A. Mellberg hedrades som här ovan nämnts av både samhället och vännerna. Av de senare kallades han i glada ögonblick bror Karamellberg. Och härmed träder fabrikör Karl A. Mellberg ut ur historien för att inte inträda förrän i sista raderna.

Tavlan, som var målad på färdig duk, spänd över en hemmagjord kilram, slängdes undan på vinden och kom

inte i dagen förrän vid den av stadens myndigheter påbjudna vindsröjningen i början på andra världskriget. En av deltagarna i vindsröjningen fattade tycke för liljekonvaljerna (tavlan höll ett format av 25 x 30 cm) och tog den under rocken. Han sålde den senare i en Ram-, glas- och konstaffär för en och femti. Där dammades den av och försågs med en gammal ram samt en lapp: Liljekonvaljer. Pris 7 kr.

Någon tid efteråt köptes tavlan av en dam som present åt sin fästman, en styrman som gjorde sin första resa. Fästmön gjorde sedermera slut med sin styrman och denne skänkte tavlan med varm hand till en lättmatros ombord. Fartyget torpederades och besättningen infördes till en spansk hamn. Där sålde lättmatrosen liljekonvaljerna till en konsthandlare för ett par pesetas. Det räckte till något vin.

Tavlor ha sina öden: liksom böcker och människor. Konsthandlaren var en smart herre. Tavlan hade av en mångårig vistelse på en dammig vind samt av saltluften på sjön fått en säregen ålderdomlig patina. Efter några funderingar lät konsthandlaren behandla målningen på lämpligt sätt, och en av hans experter anbringade en signatur. Den heter numera: "Konvaljer i grönt glas, blomsterstycke av Pierre Frerard, fransman, 1601—1659."

En svensk ingenjör, som i väntan på flyget hemåt från Lissabon, företog en resa i Spanien, köpte det nyblivna franska konstverket för tvåhundra pesetas. I priset ingick då även expertutlåtande angående målningens äkthet.

(Forts. å sid. 26.)

Det var under mingperioden i landet Kina som denna händelse försiggick. Den Kinesiska muren hade förbättrats sedan den en gång byggdes av den store kejsaren Wan-li-chang-cheng. Det var rika risskördar de åren och välmågan och armodet gingo hand i hand. Långa karavaner kommo ringlande med dyrbara varor långt bort ifrån Bokhara och Kasmir, det doftade likadant på den tiden av kända och okända örter, som det gör nu. Man lyssnade till den vemodiga musiken, likt toner från drömmande vasspipor och den spröda klangen från någon tempelgonggong ekade bland offerlundarna och téhusen, likadant som den dag i dag är. Djonkerna vaggade på floderna likt otympliga gamla förtidsdjur och alla innevånarna där voro gula på den tiden, som de alltid varit.

Där levde en man bland andra förtryckta män; en man vid namn Fy-tuan-fang. Han hade det rätt gott ställt efter kinesiska förhållanden, hans risskördar voro rika och hans vallmo-fält blommade som ingen annans. Man skulle kunna tycka att Fy-tuan-fang skulle vara lycklig, men så var ej förhållandet. Tvärtom! Saken var den att F-tuan-fang var gift, och det är väl inget fel heller, men det kan gå för långt ibland och det gjorde det i det här fallet. När Fy-tuan-fang drömde sig tillbaka till sina ungdomsår blev han rörd. Hans fader och moder älskade som alla Orientens folk, söner — de ge mer valuta eller reda pengar än — döttrar. Han hade varit lycklig ända tills han gifte sig. Men varför gifte sig då Fy-tuang-fang? Jo, därför att han i sin tur ville ha en son, som sedermera skulle kunna övertaga sin faders affärer och fortsätta att förverkliga en familjedynasti. För Fy-tuan-fang var äregirig. Men låtom oss återgå till historien.

Fy-tuan-fang var gift och alla hans mest intima vänner voro också gifta och alla — förtryckta.

Den kinesiska ringmuren ringlade sig runt Kinas gränser som en lång orm; den skyddade landet mot vedervärdiga inkräktare. Som Fy-tuan-fang var en man att lita på, hade han av Kejsaren blivit utnämnd till hövitsman i ett torn bland alla andra torn i den kinesiska muren.

Tiden gick och förtrycket bland dessa alla Fy-tuan-fangs vänner blev större. Deras fruar tyranniserade sina äkta män med järnhandskar — de voro ej längre fria människor, — de voro inte värda mera än en vanlig kuli. De beslöto statuera ett exempel.

Fy-tuan-fang såsom hövitsman, var den som tvingats av sina undertryckta fränder, att föregå med gott exempel. Och Fy-tuan-fang beslöt sig efter tre pipor opium — rökta i smyg i tornet, — att hjälpa sig själv och de andra. Nu börjar historien.

En dag när den kinesiska röda solen dolt sig bakom de ornamentiska gråblå silvermolnen och vågornas kluckande mot djonkernas urgamla trävirke hördes i den stilla sunnanvinden, — då beslöt Fy-tuan-fang att sätta i gång med den uppgift han fått sig förelagd. Hans vänner hade sagt, att den man bland dem, som vågade sitta kvar i tornet efter det sista gongongslaget — då de skulle vara hemma — han skulle gå till den kinesiska historien — en man som vågade trotsa sin hustru — det skulle leva i var mans mun och minne så länge Kina skulle existera.

Den aftonen då de sista spröda tonerna från gonggongen genljudit över trakten — och alla de äkta männen masat sig hem, — satt Fy-tua-fang ensam kvar med sina tankar och sin rädsla.

Solens röda kula nalkades allt mera horisonten och det torra gräset rasslade som osaliga andar; det knäppte i tornets tegelmurar och Fy-tuan-fang tyckte sig se mörkrets gastar, vilka stucko fram sina huvuden och sågo på honom med spöklika ögon.

Fy-tuan-fang tittade ut genom en av tornets gluggar. Vad fick han se? Sex robusta kvinnor, — hans vänners fruar och i teten — hans egen kära Li-chi. Fy-tuan-fang satte sig på kinesiskt sätt, lade händerna mot sina knän och väntade på ödet eller snarare fortsättningen.

Han hörde deras steg i trappan, energiska och målmedvetna,

Möte med livet (Forts. fr. sid. 23.)

det svaga skenet från en svängande gatlykta, såg hon att han var röd i ansiktet.

Nu kommer det snart, tänkte hon, och förberedde sig. Den här gången ville hon riktigt ordentligt känna efter hur det var att bli kysst. Just när han kysser mig, tänkte hon, så skall jag koncentrera min uppmärksamhet på hur det känns. Att det var något mycket behagligt, det hade hon upptäckt. Men nu ville hon känna riktigt intensivt under de korta sekunderna för att sedan när hon blev ensam framkalla allsammans i minnet.

Han hade slutat prata och stod alldeles tyst. Nu dröjer det bara några sekunder, tänkte hon. Han tittade sig omkring för att se om det fanns några åskådare i närheten. Men gatan var alldeles tom.

Då gick han närmare henne. Han tog henne förläget i armen och förde henne mot staketet. Han smekte hennes kappärm en smula tafatt och hon slöt ögonen. Då kände hon hans armar omkring sig. Han tryckte sin hopknipta mun mot hennes läppar. Nu, nu, nu, tänkte hon och ville fånga hela upplevelsen i sitt minne. Han kysste henne hårt, tryckte sin mun mot hennes tänder, så att hennes huvud pressades bakåt. Det gjorde ont och innan hon hunnit tänka efter riktigt, så hade han släppt henne.

Han stod obeslutsam framför henne. Så tog han upp hennes högra hand ur kappfickan och tryckte den.

— Hej! sa han och började gå framåt gatan. Han försvann visslande runt ett gathörn.

Hon stängde grinden efter sig och gick in i huset. När hon kom ut i köket, stod modern vid spisen och bakade havrebröden. På bordet stod en kopp och några bullar, och tevattnet bubblade på spisen.

Kerstin Maria lyfte av vattenpannan och gjorde iordning sitt te.

— Du e' sent ute, sa' modern misslynt. Jag tycker inte om att du e' ute och springer om kvällarna. Var har du vatt nu då?

— På stan.

— Vem då de?

— De va nära stycken. Pöjkar och flickor.

— Var håller ni hus när ni e' ute? frågade modern.

Kerstin Maria blev misslynt. Hon hade inte något förtroende för modern. Hon kände att modern inte skulle begripa

han hörde deras ivriga röster och såg i andanom deras livliga gester.

Så förmörkades öppningen av deras skara.

Det blev underligt tyst bland kvinnorna. De fixerade honom och de ströko förläget sina händer över kläderna; tittade förstulet på den ensamma mannen. Han satt där dödsstilla.

Li-Chi, hans hustru, gick oroligt fram till honom, de voro alla så imponerade över honom som satt där, som vågat vad ingen annan vågat. Li-Chi såg nu sin man med helt andra ögon och hon hade beslutat att hädanefter, skulle hon tjäna honom och inte tvärtom.

Li-Chi var stolt över sin man, ingen av de andras män hade vågat, vad han gjort. Hon berörde lätt hans exel och då föll hennes man Fy-tuan-fang på rygg med brustna ögon. Han var död, så död som någon kan bli — död av skrämsel.

T. Sandberg.

hennes om hon berättade om Lars. För resten var det en så djup hemlighet att den inte fick talas om. Ingen, ingen människa skulle någonsin få veta om den.

— På Storgatan å lite varstans, svarade hon på moderns fråga.

När hon druckit ur tet gick hon in i sitt rum. Hon var en smula besviken. Det enda hon mindes av den där kyssen, det var att den gjort ont. Hon tänkte efter ett slag och beslöt sig för att inte låta Lars kyssa sig flera gånger. Det var inte roligt längre. Den där underliga känslan som kommit över henne de första gångerna ville inte komma tillbaka.

Innan hon somnade läste hon några sidor i en äventyrsbok, som hon fått tag på i faderns bibliotek.

Den var riktigt spännande.

Konvaljer i grönt glas

(Forts. fr. sid. 24.)

Det slumpade sig så — allting kan slumpa sig i en sådan här fantastisk berättelse — att den hemvändande ingenjören var god vän till fabriker Karamellberg. Då fabrikeren fyllde sextio år presenterades han följaktligen en målning av en fransk sextonhundratalsmästare, köpt i Spanien, av sin vän ingenjören. Fabriker Karamellberg tackar rörd för gåvan och ställer genast ut den för fördelsdagsgästernas beskådande.

Men när fabriker Karamellberg blir ensam fnyser han åt den gamle franske mästaren och kallar den för sig själv "ett uttryck för sliskig sentimentalitet".

Ja, tavlor har sina öden. Fabriker Karamellberg skänkte den här liljekonvaljetavlan till sin yngste man i firman när han gifte sig. "Det är en gammal mästare", sade fabrikeren. "så var rädda om den!"

Och nu får fabriker Karamellbergs ungdomsarbete sin rätta uppskattning. Den hänger på en hedersplats och ska bli en släktklenod.

För det är minsann inte alla yngste bokhållare som har en äkta Pierre Frerard i lägenheten med rum och kokvrå.

Också den personliga konditionen har stor betydelse för utvecklingen av en tuberkulös sjukdom. Undernäring, överansträngning eller dåliga hygieniska förhållanden t. ex. beträffande bostaden kunna nedsätta motståndskraften så, att sjukdomen lättare får fotfäste. Denna sociala sida av tuberkulosproblemet är i hög grad en ekonomisk fråga. Det har visats, att ekonomisk standard och tuberkulosdödlighet stå i direkt förhållande till varandra. Ett höjande av levnadsstandarden förde sämst lottade och en allmän förståelse för hygienens betydelse vore säkerligen bland de verksammaste tuberkulosförebyggande medel, som kunde åstadkommas.

(Uttalande av överläkaren på Follingbo sanatorium, dr. Bo Nordgren, med anledning av Hülsoveckan.)

från FÖRBUNDSARBETET

ÅRSMÖTE MED JÖNKÖPINGSORTENS KONVALESCENTFÖRENING

Jönköpingsortens Konvalescentförening höll sitt årsmöte å Hushållsskolan Margareta i Jönköping söndagen den 11 febr. Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att 21 nya medlemmar under året tillförts föreningen. Under året har föreningen anordnat en socialvårdskonferens. Under densamma gjordes många värdefulla inlägg, vilka vi ha att taga fasta på när det gäller förbättring av de lungsjukas sociala och ekonomiska villkor. Stenografiskt upptecknat referat från konferensen har utsänts till samtliga inbjudna och till kon-

Gruppbild av årsmötesdeltagarna.

valescentföreningar landet runt. Kassan har under året avslutit 4,917 kr. Till behövande medlemmar har utdelats 1,180 kr. Ett stipendium å 50 kr. har också utdelats. Lösnummerförsäljningen av Status har under året ökat med 1,931 ex. Det är alltid en god propaganda för vårt arbete.

Till styrelse för det nya året valdes: Hugo Staafv, ordf., (efter Harald Westman som undanbett sig återval), Elsa Petersson, sekr., Josef Svensson, kassör, Gunnar Fredriksson, Harald Westman, Bernhard Moberg samt Stina Augustsson. Revisorer blevo Carl Johansson och Olle Johansson.

Efter förhandlingarna bänkade vi oss kring det dukade bordet och lät "Margaretas" smörgåsar oss väl smaka. För den lättare delen av kvällens program svarade ett amatör-sällskap från Huskvarna på ett förtjänstfullt sätt. Så var vår förenings tredje årsmöte slut och vi skildes åt glada över att ha fått vara med och besjälade av ärligt uppsåt att under det nya året ta nya, friska tag för lösandet av de frågor vi ännu ej lyckats bemästra.

S.

KALMAR KONVALESCENTFÖRENING

höll årsmöte söndagen den 4 mars. Av verksamhetsberättelsen framgick bl. a., att 8 medlems- och 13 styrelsemöten hållits. Medlemsantalet har under verksamhetsåret ökat med 12.

Omfattande studiearbete har bedrivits. En socialvårdskurs i form av föreläsningar, anordnad för föreningens samtliga medlemmar, har pågått under året. En korrespondenskurs i föreningskunskap med 8 deltagare har genomförts. Fem medlemmar har genomgått kurser i maskinskrivning vid Remingtoninstitutet i Kalmar. En medlem har genomgått en kurs i fototeknik. Vidare har föreningen lämnat stipendier till två medlemmar, vilka genomgår kurser vid yrkesskola.

Föreningen har av Kalmar stad erhållit anslag med kr. 500:— till studiehjälp och lokalhyror.

I understöd till behövande medlemmar har under verksamhetsåret utbetalats 1,880 kr.

I en del fall har konvalescenter anhållit om föreningens medverkan i fattigvårdsärenden samt i frågor om yrkesutbildning m. m. I så gott som samtliga fall har efter hänvändelse till vederbörande myndigheter, saken kunnat ordnas på ett tillfredsställande sätt.

Föreningen har genom länssyrelsens medverkan framfört förslag till landstingen ang. tillsättande av särskild kurator för de lungsjuka, men då de båda landstingen fattade olika beslut, medförde förslaget ej avsett resultat. Länsarbetsnämnden har emellertid nu tillsatt en kurator för partiellt arbetsföra.

Genom föreningens medverkan har två nya konvalescentföreningar bildats inom länet, nämligen i Västervik och Nybro.

Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Vid företaget val fick styrelsen följande sammansättning: Ordf. Carl Hellström, sekr. Fru Alva Andersson, kassör Birger Holmgren. Övriga ledamöter: Einar Jonsson, Sigfrid Celandier, Anker Johansson, Linnéa Jonsson. Till revisorer valdes: Olof Bejne och Oskar Johansson.

Årsmötet avslutades av föreningens ordf. som uttryckte en förhoppning om att det stora intresse varmed medlemmarna omfattat sin förening, och som fört den fram till en stark och aktad ställning, måtte fortsätta. Särskilt är det med glädje vi nu konstaterar att de sociala arbetsuppgifterna allt mer ställas i förgrunden.

Efter förhandlingarna följde ett trevligt samkväm.

BLEKINGE LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

höll söndagen den 11 febr. sitt fjärde årsmöte. Föreningens ordf. Ragnar Andersson hälsade de närvarande hjärtligt välkomna och uttalade sin glädje över att se mötet så talrikt besökt. Under den tid föreningen bestått, hade aldrig något möte blivit besökt av så många, vilket talaren tydde dithän, att föreningens medlemmar dels stigit i antal och dels bibringats ett större intresse för föreningens verksamhet.

Efter ett par interna frågor företogs val av styrelse. Till ordförande valdes Helge Svensson, Jämjöslätt. I övrigt fick styrelsen följande sammansättning: sekr. Gösta Hansson, Karlskrona, kassör Ruben Nilsson, Karlskrona, vice ord. fru Alva Bengtsson, Karlshamn, och vice sekr. Nisse Svensson, Kallinge, med hrr Anton Svensson, Sölvesborg, och Sixten Nord, Karlshamn, som suppleanter.

Revisorer blevo hrr Einar Lindberg och Axel Hansson,

Karlskrona, med hrr Arne Persson och Alrik Söderdahl som suppleanter.

Härefter vidtog behandling av flera stadgade och sedvanliga frågor, som i flera fall gav upphov till livliga debatter med många synpunkter och förslag.

Årsmötet kommer säkerligen att ge upphov till ett livligare intresse och större aktivitet bland såväl ledning som medlemmar.

Gehå.

ÅRSMÖTE MED HALLANDS LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

Hallands läns Konvalescentförening har haft årsmöte i Falkenberg. Mötet öppnades av John Höög, Varberg, var-efter Karl Nyman, Halmstad, och Julius Wiberg, Harplinge, valdes att leda förhandlingarna vid det välbesökta mötet.

Verksamhets- och revisionsberättelser liksom ombudsmannens berättelse godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Räkenskaperna balanserade på kr. 2,442:40 med en behållning av 973:69.

Av verksamhetsberättelsen framgår bl. a. att föreningen har 200 aktiva och 134 passiva medlemmar. I samråd med Fagereds Patienters Understödsförening har föreningen anställt en ombudsman. Under året har två nya sektioner bildats, nämligen en för norra Halland och en för mellersta Halland, så att sektionernas antal nu är fyra. Föreningen har under året fått ett anslag på 1,000 kr. av Fagereds Patienters Understödsförening, reshjälp för talare på Fagered och Spenshult från De Lungsjukas Riksförbund samt studiebidrag på respektive 200 och 100 kr. från Riksförbundet och Nationalföreningen för utbildning av ombudsman. Föreningen har till var och en av sina sektioner anslagit 100 kr. som bidrag för deras administration. Två studiestipendier på vardera 100 kr. skulle ha utdelats, men någon sökande har inte anmält sig, troligen eftersom stipendierna gällt socialvårdsstudier. Patienter på S:t Olofshemmet i Halmstad fingo på föreningens initiativ julgåvor från Fagereds julinsamling.

En motion om sänkning av styrelseledamöternas antal från sju till fem godkändes efter en stunds livlig debatt. Motionen, som inlämnats av varbergssektionen, var föranledd av ekonomiska skäl. Mötet uttalade även sin glädje över att en kuratorsbefattning tillsatts på länsarbetsnämnden för att bistå de partiellt arbetslösa. Föreningen har också gjort uttalanden till Statens Arbetsmarknadskommission i denna fråga och har dessutom uttalat sig för verkstäder på sanatoriet i Fagered. Mötet diskuterade möjligheterna att få landstingsbidrag för upplysningsverksamhet på landsbygden samt bidrag till stipendier för omskolning av konvalescenter och gav styrelsen i uppdrag att föra saken vidare.

Till studiestipendier anslags 200 kr.

Till styrelseledamöter valdes John Höög, ordf., Per Karlsson, Halmstad, v. ordf., Nils Kristensson, Kullavik, sekr., Gunnar Andersson, Falkenberg, v. sekr., Torsten Peterson, Halmstad, kassör, med Annie Pettersson, Apelviksstrand, Karl Nyman, Halmstad, Johannes Johansson, Lindome, och Gunnar Johansson, Falkenberg, som suppleanter. Till ombudsman omvaldes Torsten Petersson, Halmstad, och till revisorer dr. Victor Steffen, Lia, och John Nordh, Falkenberg. Verkställande utskott blev John Höög, Varberg, ombudsman Torsten Petersson, Halmstad, och Per Karlsson, Halmstad. Representant vid De Lungsjukas Riksförbunds årsstämma blev John Höög, Varberg.

Efter årsmötesförhandlingarna hölls en lyckad cabaré, varvid föreningens egna förmågor medverkade med sketcher, deklamation och sång.

Under tiden 8/2—17/2 1945 anordnade Hallands läns konvalescentförening, 5 st. upplysningsmöten med film och föredrag i städerna Laholm, Halmstad, Falkenberg, Varberg samt Kungsbacka. Respektive platssektioner hade i uppdrag att ordna lokal, propaganda m. m. Mötena blevo i allo lyckade och åhördes av sammanlagt 700 personer. Provexemplar av Status och broschyren "Mot Framtiden" utdelades gratis vid föreläsningarna.

DE LUNGSJUKAS FÖRENING I ÖSTERGÖTLAND BLIR MEDLEM AV RIKSFÖRBUNDET

De lungsjukas förening i Östergötland höll den 25 febr. sitt 10:de årsmöte i Linköping, varvid föreningen beslöt att söka inträde i De Lungsjukas Riksförbund fr. o. m. den 1 jan. 1945.

Räkenskaperna balanserade vid årsskiftet på 35,527 kr. med en behållning av 16,974 kr. Lotteriets räkenskaper balanserade på 42,400 kr. med en nettobehållning på 14,826 kr. Styrelsen omvaldes och består av hrr Thure Nilsson, Fritz Emelson, Henry Oscarsson, S. Johnstone och Gösta Andersson samt fruarna Rut Hansson och Ingeborg Fristedt. Hr S. Johnstone och fru Fristedt gjorde en återblick på föreningens verksamhet sedan starten 1935. Hr Eric Englund, Linköping, medverkade till underhållningen liksom en avdelning ur Arbetarkören under ledning av hr John Rydberg. Centraldispensärläkaren dr. Hans Hallander höll ett uppmärksammat föredrag om tuberkulosen och den moderna dispensärverksamheten.

KONVALESCENTFÖRENINGAR BILDADE I RÅNEÅ OCH KALIX

Söndagen den 11 mars voro intresserade för bildande av en konvalescentförening samlade i Råneå tingshus för dryftande av de problem som höra samman med konvalescenttiden för dem som vårdats å sanatorier.

Ordföranden för Norrbottens lungsjukas Centralförening herr Vidar Östling redogjorde för en konvalescentförenings uppgifter att vara ett samlande organ för de lungsjuka där man kan sammanträda och dryfta de spörsmål som sammanhånga med de lungsjukas eftervård, tillvaratagande av de möjligheter som finnas för den lungsjukes yrkesutbildning o. s. v. Vidare erinrade herr Östling om att landstinget tillsatt en kurator med stationsort i Sandträsk och uppmanade alla de som behöva rådfrågning i en eller annan sak vad som angår utbildning o. d. att hänvända sig dit.

Efter en kortare debatt beslöts att bilda en förening som skulle kallas Råneåbygdens konvalescentförening, samt valdes en styrelse som skulle fungera till i juni månad. Den tillfälliga styrelsen fick följande sammansättning: Ordf. Josef Sjöberg, S:a Orrbyn, Niemisel, kassör Sigurd Sundling, Niemisel, sekreterare fru Ingegärd Bladfors, Råneå, och ombud för Status Evert Lundgren, Niemisel.

Ordföranden i Norrbottens Lungsjukas Centralförening Vidar Östling, Luleå, har vid besök i Kalix bildat konvalescentförening där.

Till ordförande i Kalix-föreningen, som fick namnet Kalixbygdens Konvalescentförening, valdes Karl Jönsson, Kalix och till kassör Sonja Sundvall, Kalix.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

SVERIGE SLOG FINLAND.

En landskamp i schack mellan Finland och Sverige har den 17—18 mars utkämpats i Stockholm. Detta är det första utbytet med ett grannland sedan krigsutbrottet — ett fredstecken! Matchen spelades med 8-mannalag i dubbla omgångar. I den första segrade Finland med 4½—3½, medan svenskarna dagen därpå lyckades ta en stor revansch och sammanlagt fick slutpoängen 9½—6½.

Matchresultatet i siffror.

Finland

Bord		17/3	18/3
1	O. Kaila	½	½
2	E. Böök	½	½
3	K. Ojanen	0	½
4	M. Rantanen	½	0
5	T. Salo	1	0
6	R. Niemi	1	½
7	R. Krogius	1	0
8	M. Laisaari	0	0
		4½	2

Sverige

Bord		17/3	18/3
1	E. Lundin	½	½
2	S. Lundholm	½	½
3	G. Danielsson	1	½
4	H. Carlsson	½	1
5	B. Sundberg	0	1
6	E. Jonsson	0	½
7	N. Bergqvist	0	1
8	Z. Nilsson	1	1
		3½	6

Vi återge här ett parti från matchen. Det är ett vilt handgemäng, riktigt i publikens smak!

INDISKT PARTI.

E. Jonsson,
Sverige.

- d2—d4
- c2—c4
- Sb1—c3
- Dd1—c2
- e2—e3
- a2—a3
- Dc2×c3
- Dc3—c2
- c4×d5
- Lf1—c4
- b2—b4
- Dc2×e4
- Ke1—e2
- Ke2—f3
- Lc1—b2

R. Niemi,
Finland.

- Sg8—f6
- e7—e6
- Lf8—b4
- Sb8—c6
- d7—d5
- Lb4×c3†
- Sf6—e4
- e6—e5
- Dd8×d5
- Dd5—a5†
- Sc6×b4
- Sb4—c2††
- Da5—e1†
- Sc2×a1

Så långt ha parterna följt redan utstakade vägar — varianten är en av de vildaste och besynnerligaste i hela schackteorin. För en oförstående åskådare förefaller nog det hela mästarvärdigt och påminner väl mest om ett blytt- eller kaféparti!

- —
- d4—d5
- g2—g3

Här anses den bästa fortsättningen vara 17. d×e6, f×e6 18. Kg3! med fördel för vit. Vitspelaren kände till detta men beslöt likväl att gå en egen väg — ytterst farligt, som vi snart få se.

- —
- De4×e5
- d5×e6
- Kf3—f4
- Kf4—g5
- De5—d4

Till detta dubbelhot hade vit ställt stora förhoppningar, men svart har en god parad.

- —
- Dd4×a7
- Kg5—h5
- Sg1—f3
- Ld3—a6

Vit är förlorad på alla drag.

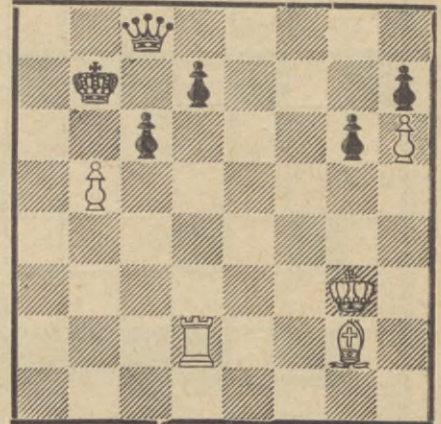
- —
- Sf3—d4

Uppgivet.

Lösning. Studie av W. och M. Platoff:
1. b7, Lg8† 2. 23, T×b3 3. h7, Ld5 4. Le6!, L×e6 5. h8D, Th3† 6. Ka1, T×h8 7. b8D, T×b8 patt.

STUDIE.

Av O. Dehler.

Vit drar och gör remi.

Svårt fall

— Ack, sa den snälle fängelsepastorn, det är allt bra svårt för er fru att tänka på att ni sitter här.

— Hm, ja, sa fängen, dubbelt svårt i mitt fall, eftersom jag sitter här för tvegifte.

Ett HÖGISOLERAT hus blir mera trivsamt!

HAGA-HUS

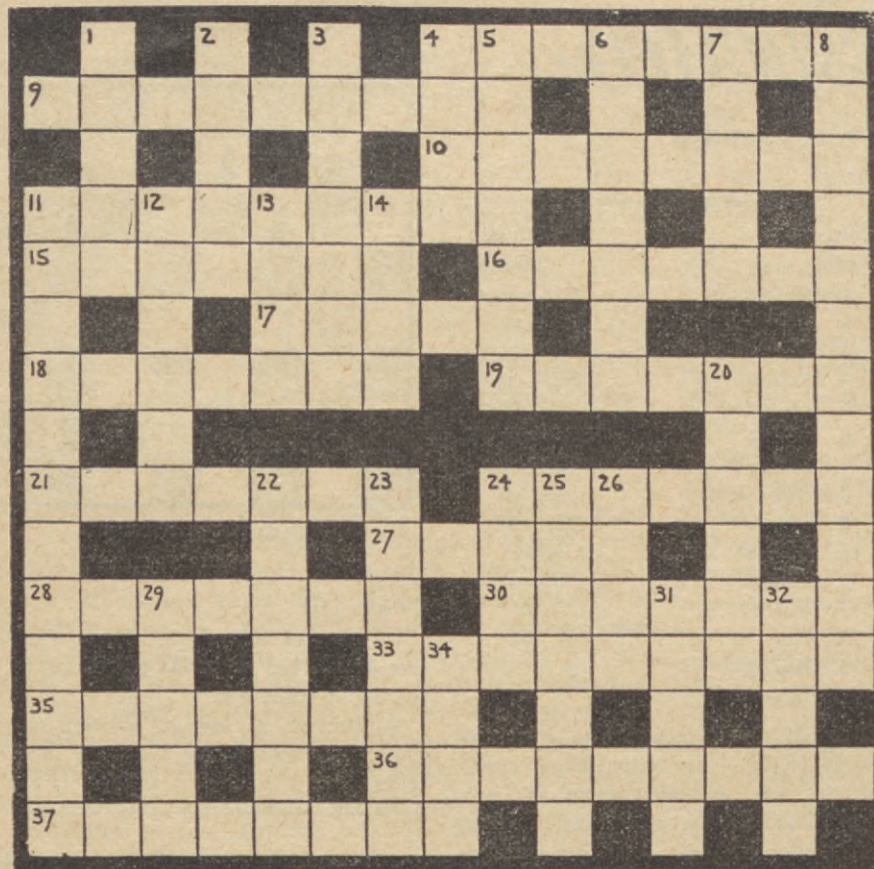
K Ö P I N G
Telefon 957 - 1157.

Avdeln.-kontor i Stockholm.
Telefon 30 63 16.

En glad nyhet!
VI-TA-MALT

den goda drycken med chokladsmak (gott som är nyttigt för barn och vuxna) finnes nu åter på alla apotek, 1/4 burk 2: 37, 1/2 b. 4: 74, 1/1 b. 7: 64.

KORSORD NR 4

VÄGRÄTA ORD.

4. Man ska inte vara ledsen för det löfte som en kvinna bryter. Det är så lätt att få ett nytt . . . (8)
9. En av Sveriges viktigaste malmer. (9)
10. "Kåren är vommen, kra sina pånsar bingarna ända, båmlen är hi." (8)
11. Naturens snabbaste varelse: 90 meter i sekunden! (9)
15. Han är vald för att välja. (7)
16. En äkta rysk institution. (7)
17. Annars. (5)
18. När jag tänker på min ungdoms synder, så kan jag inte annat än —, sa Strixgumman. (7)
19. Det tröga tempo med föga kläm på. (7)

21. Inte svår. (7)
24. När fyllhundar skälla. (7)
27. Ligge dräpt spelman, enligt gamla Västgötalagen. (5)
28. När krisen är över, måste väl priserna ha —. (7)
30. En gång påvarnas adress. (7)
33. Är det öl man tilläventyrs gör själv. (9)
35. Lapp på lapp men ingen söm. (8)
36. En procedur med exempelvis papper. (9)
37. Ett sceniskt ljus eller Nalles kval. (8)

LODRÄTA ORD.

1. Revisorns pappa. (5)
2. Fågel. (5)

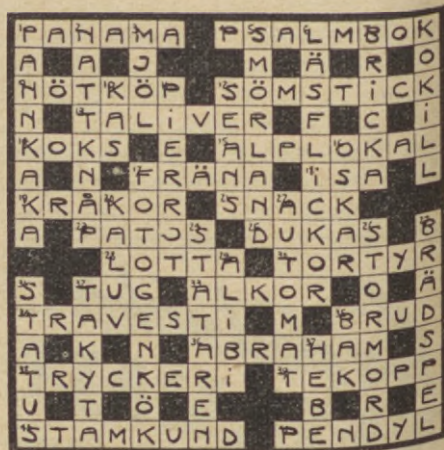
3. Ansågs Wilhelm von Braun skriva. (7)
4. Ett vanligare ord för fela. (4)
5. Jöklet är en sakta framskridande —. (7)
6. Rufsigt i håret. (7)
7. Format. (5)
8. En finurlig rackare som frågar av elakhet. (12)
11. En av dem som fick epistel från apostel. (12)
12. Ny i det militära. (6)
13. Sverige. (4)
14. Den röstägandes ensak. (4)
20. "Ovisshet ger kärleken —." (6)
(Romain Rolland)
22. Slipmedel och svårt att göra i full orkan. (7)
23. Röner den som ingalunda får sin vilja fram. (7)
24. Risrikt rike. (4)
25. Livsfarligt för ett lamm. (7)
26. Ungefär som blig. (4)
29. Karl-Erik Forsslund, han trivdes i —. (5)
31. Vad mecenater göra. (5)
32. Tycker herr Växelström att man handlar, om man vägrar att skriva på åt honom. (5)
34. Har namnsdag i mars. (4)

LÖSNINGAR

till korsord nr 4 skola vara oss tillhanda senast den 15 maj. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i juni numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 4".

Lösning till korsord nr 2.

Första pris, 10 kr., gick till John Andersson, Avd. C., Hässelby Sanatorium; andra pris, 5 kr., till Gunnar Tisell, Vatugatan 4, Kumla stad.

Är Ni finnick och grå i huden? *Försviela ej!*

Sebusan[®] svavelcrème hjälper — ofta på en enda natt — mot kvisslor och oren hud. — Gör huden ljus, ren o. torr. (Pris kr. 2:— pr tub.) Sebusan Natt- och dagcrème läker... sammandrager... bleker... och förfinar hyn. (Kr. 1:— pr tub.) Det bästa puderunderlaget är Sebusan dagcrème. Hos apotek och färghandlare samt övriga affärer i branschen eller direkt från

SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm 5.

SEBUSAN håller vad annonsen lovar!

G och ANNAT

Pojke fann jättediamant.

Den största diamant som någonsin upptäckts i Östafrika påträffades nyligen i en diamantgruva i Shinyangadistriktet i Tanganyika. Diamanten väger omkring 120 karat och har formen av en ros, med delar brittiska koloniministeriet.

Diamanten kommer att förlora ungefär tio karat vid slipningen, och dess värde i obearbetat skick anslås till 15,000 pund. Den pojke som fann diamanten erhöi tjugo pund och femton kor. Han blev så överväldigad av gåvan att han försvann sedan han tagit emot pengarna och korna och har sedan icke avhört.

Som jämförelse kan nämnas, att den världsberömda Cullinandiamanten, som påträffades 1905 i Pretoria i Sydafrika, ursprungligen hade en vikt av 3026 karat. Därefter kommer "Excelsior", en diamant på 995 karat, även den från Sydafrika, och den s. k. "Jubileumsdiamanten" på 650 karat. De kända indiska diamanterna äro betydligt mindre, t. ex. den ryktbara "Kohinoor", som först vägde 181 karat.

*

Underdånighet.

Två trygga bönder från Flurkmark stötte i hop på en järnaffär i Umeå. Den ene skulle köpa ett par dynggrepar, och när det var klart, sade han myndigt till biträdet:

— Skicka ned dem till busstation, säj att det är till godsägare Pettersson i Flurkmark.

Den andre som faktiskt har en större gård än den förste, säger då ilmarigt med låtsad underdånighet:

— Jag torparen Janne Åström från Flurkbränna ska gärna bära dynggrepa åt godsägarn.

Varpå han slängde upp dem på axeln och knegade iväg före sin något tillstuckade granne.

*

Läraren: — Vad gjorde Israels barn i öknen?

Lärjungen: — De knorrade.

— Rätt. Och varför gjorde de det?

— För... för att det skall vara bra mot äkt.

— Vad säger du, pojke?

— Ja, det påstår pappa åtminstone när han tar sig en knorr.

Konsulterade läkaren på gatan.

En mindre trevlig form av rådfrågning är den, då patienterna dyker på "sin" läkare mitt på gatan och ber om råd mot förkylningar och andra hastigt påkommande sjukdomar. Läkarna blir förtvivlade, ty alla ordinationer ska som bekant ske under tjänstemannaansvar, varför en undersökning av patienten är nödvändig.

Hände så under en förkylningsepidemi i en stad i Bergslagen, att en medelålders fru hux flux dök på sin läkare, talade om att hon hade ont i halsen och bad doktorn titta i svalget, berättar en signatur i "Säningsmannen". Denne stannade och frågade hur det stod till och uppmanade henne att gapa. Hon gapade, stod med öppen mun en lång stund, hörde folk fnissa runt omkring, slöt småningom munnen igen och började titta sig omkring. Då såg hon till sin förvåning doktorn försvinna runt nästa gathörn, och folk småskrattade runt omkring. Hon hade stått på gatan, blundat och gapat!

Efter den betan infann hon sig på besökstiden hos läkaren.

Wagners Pilgrimskör.

En tjänsteman skulle fylla femtio år. Hustrun, som vi här kalla Augusta, visste, att maken ifråga om musik satte Wagners Pilgrimskör över allt annat. På högtidens morgon lät hon därför en gramofon, försedd med nattstift, spela upp Pilgrimskören i närheten av jubilearens bädd. Själv stod hon ett stycke därifrån med en kaffebricka för att iaktta effekten.

På kvällen berättade jubilaren härom för sina gäster:

— I morse vaknade jag vid den underbaraste musik. Längre låg jag i halvslummer och lyssnade och njöt — njöt obeskrivligt. Jag trodde faktiskt, att jag var i himmelen. Men så fick jag se Augusta.

*

Svensson var på semesterresa i Frankrike. Då han besökte ett slott berättade vaktmästaren:

— Det här slottet har befunnit sig i sådant här skick i över sexhundra år, inte en sten är omlagd, ingenting ombyggt eller förändrat...

Då utbrast Svensson: — Det måste vara samma hyresvärd som jag har därhemma.

Kyrkoherden har bjudit socknens barn till sig och undfagnar dem med jordgubbar. Medan de sitter vid långbordet och glufsar i sig frågar han:

— Nå barn, tycker ni inte att det här är bättre än att ni smyger er in i trädgården och stjälar utav jordgubbarna?

— Joo, svarar barnen.

— Och varför är det bättre? frågar kyrkoherden som inledning till en liten sedelärande föreläsning.

— För här får vi socker och grädde på dom, svarar ungarna.

*

6-åriga Anna-Greta kommer inrusande i köket och säger:

— Mamma, får jag några papper.

— Vad för slags papper?

— De ska va styvt papper osså ska dä va' bokstäver å nummer på.

— Vad ska du ha det till?

— Jo, Lasse och ja' leker handelsbod på gården å ja' ä en tant som kommer å ska köpa kaffe å så står han där å tjuatar å tjuatar om kuponger...

*

Gamle Nils på Backen är intagen på lasarettet och skall opereras för någon mindre åkomma. Han får krypa ned i badkaret och blir ordentligt skrubbad och tvättad. Eftersom renlighet aldrig varit Nils starka sida, protesterar han mot behandlingen, givetvis utan resultat. När han sedan kommit i säng passerar en av läkarna salen, stannar och frågar gamle Nils, hur det står till. Nils replikerar:

— Ja, de sa ja sä doktorn, legga sjuker här, dä tarvar allt en go hälsa, dä!

— ★ —

Daltet, pjaltet och joltet i veckopressen med populärt filmfolk och deras obetydliga tecken och förehavanden går ibland så långt att man tycker sig höra skvalpet i hjärnorna, när man vänder sidorna. Men rekordet slås ändå av dagspressens sportsidor, där den fysiska eliten av landets åtminstone till könet manliga ungdom, idrottsstjärnorna, lindas i bomull och vyssas lull av sina ömma daddor, idrottsskribenterna.

(Ivan Oljelund.)

STOCKHOLM**F. PETERSSON****MATVARUAFFÄR**Östgötagatan 39 — Tel. 43 38 29
REKOMMENDERAS**ANNA ERIKSSONS****MJÖLK- & MEJERIAFFÄR**Gräsgatan 10 — Tel. 41 73 95
REKOMMENDERAS**KARINS MEJERIBOD**Folkungagatan 146 - Tel. 43 08 76
Rekommenderas**TAPETSERAREVERKSTADEN**Bjurholmsplan 24 - Inneh. E. Nilsson
Tel. 44 45 33 - Bost. 42 78 56REPARATIONER - RENOVERINGAR
Gediget arbete - Humana priser**BÄLLSTA LIVSMEDEL**Hagelstavägen 17 — Tel. 28 30 45
MARIEHÄLL
REKOMMENDERAS

Kvalitetsvaror från

BENGT JOHANSONS LIVSMEDELLångbrodalsvägen 32 - Älvsjö
Tel. 47 19 50. Postgiro 191 787. Tel. 47 12 30
Fisk - Kött - Speceri - Mjolk - Bröd**VERA LARSSONS****MEJERIAFFÄR**Maria Prästgårdsgata 2 B
Tel. 40 49 33

REKOMMENDERAS

Åkeri & Express Kamraterna

VASAGATAN 38 B

Tel. 20 13 49 - Bost. 30 06 69

REKOMMENDERAS

KÖTTAFFÄREN

Inneh. A. Nilsson & C:o

Norrtullsgat. 7 - Tel. 33 21 67, 32 52 74

REKOMMENDERAS

Olssons**HUSGERÄDS- och TEKNISK AFFÄR**
Möckelvägen 2, Arsta — Tel. 44 25 10GLAS — PORSLIN
PRESENTARTIKLAR**NORIN & HEDLUND**

Koppar-, Bleck- & Plåtslageri

Norrtullsgat. 20, Stockholm. Tel. 30 59 02
Utför: Sveltsningar, Koppar-, Bleck- och
Plåtslageriarbeten av alla slag.
Förstklassigt material och arbete.

— Säg, älskling, ska vi inte hålla vår
förlovning hemlig till en början?

*

— Erik, snälla Erik, ska du gå till sko-
lan med så smutsiga händer?

— Det gör ingenting, mamma, jag räk-
ker i alla fall inte upp handen.

*

STOCKHOLM**G. ERIKSSONS EFTR.**

Drottningholmsväg. 7. Tel. 50 36 94

Rekommenderas

E. ÖSTERBERGS KOL- & VEDAFFÄR

F. d. E. Eriksson

Mariehäll. Kratsbodaväg. 37. Tel. 28 31 35

VED - KOL - KOKS till dagspriser
REKOMMENDERAS**SIXTEN CARLSSONS****HERR- och DAMSKRÄDDERI**

KLARA NORRA KYRKOGATA 20

Telefon 20 62 63

DALSLANDSBAGERIET

Västmannagat. 83 — Tel. 33 97 08

TÄRTOR PÅ BESTÄLLNING

Vördsamt Ester Kristoffersson

TEKNISKA AFFÄREN SKATANTekniska varor. Parfymer. Tvål.
Sjukvårds- och förbandsartiklar.

Hantverkargatan 7 - Tel. 51 05 73

SVENSKA TRAKTOR A.-B.

Liljeholmen

Postadress: Stockholm 9
Telefon 45 26 80**STOCKHOLM****Lindbergs Dam- och Herrskrädderi**
Enskedevägen 110 — Tel. 49 89 90FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE
Hämtas och hemsändes**HÖÖG's CYKELSPORT**Södertörnsvägen 335 — Tel. 49 32 02
ENSKEDE

ALLA SLAGS REPARATIONER

LIVSMEDELSAFFÄREN

Gästrikegatan 3 - Tel. 32 54 76

Rekommenderas

J. B. Öberg's Livsmedel

Tavastgatan 30 - Tel. 41 33 25

Rekommenderas

HATTEN för varje dam

vid varje tillfälle finner Ni alltid hos

A TELJÉ HELGAS:t Eriksgatan 104 — Tel. 33 42 27
Innehav.: Fröken O. Jonsson

Krigsavgörande händelser står för dörren
Följ dem genom **NY DAG**. De bästa
in- och utländska korrespondenter. Enda
svenska tidning med egna korrespon-
denter vid den avgörande ryska fronten.
Morgontidning med större format och
bättre innehåll utan prisförhöjning.

Pris endast kr. 3:— per månad.

Körsnär Axel Johansson

Västerlånggatan 60 - Stockholm

— Tel. 20 88 03 —

MJÖLKAFFÄREN

(Ruth Andersson)

Brahegatan 1 — Tel. 60 33 51

FÖRSTKLASSIGA MEJERIVAROR
Affären rekommenderas

Inga spruckna putsytor mer om vid re-
vetering användes **ARMERINGSMAT-
TAN IDEAL**. Armeringsmattan **Ideal**
är tillverkad av prima vassrör o. galv-
trådduk o. nedbringar reparationskost-
naderna i avsevärd grad. **Stockholms
Reveteringsfabrik, K. M. Johansson,**
Norrtullsgat. 34, Stockholm. Tel. 33 27 05.
Tillverkar vanliga reveteringsmattor
av högsta kvalitet. Utför gipsrörings-
arbeten på entreprenad. **Begär offert!**

FJÄDERFABRIKEN SPIROS AB

Ranhammarsväg. 11 - Ulvsunda

Tel. växel 25 48 08 - 25 48 09 - 25 48 10

STOCKHOLM

FURU- o. BJÖRK- M Ö B L E R

— Största urval i trevliga modeller —

A. B. OTTO DAHLIN

Tel. 11 54 56 - Sveav. 62 - Tel. 10 72 89

JOHANNESHOVS CYKEL & SPORT

Burspråksvägen 3 — Tel. 49 79 71

Reparationer utföras omsorgsfullt.

SVETSNINGAR — SPORTARTIKLAR

WERNER JOHANSSONS AKERI

Körning för Stockholms stad

Bäcken — Stureby — Tel. 47 00 11

REKOMMENDERAS

HAKANS KONDITORI

Storsvängen 28. Mälärhöjden. Tel. 46 02 78

rekommenderar sitt goda kaffe och hembakade bröd. Kafélokalen uthyres till sammanträden och kaffefester. Rymmer 57 personer.

Ivar Andersson Livsmedel

Bandhagsvägen 18 - Stureby

— Tel. 49 40 59 —

SPECERI- & MATVAROR

HAGBERGS SKOMAKERI

Stjärngossevägen 105 — Ä l v s j ö

— Tel. 47 27 89 —

REKOMMENDERAS

BÄCKVÄGENS DAMFRISERING

Bäckvägen 118 — Hägerstensåsen

— Tel. 45 29 10 —

Innehav.: Fru M. Svanström.

Allt inom yrket utföres förstklassigt.

Förstklassig HENKEL PERMANENT

BROMMA CENTRUMS

Tobaks- o. Pappershandel

Brommaplan - Tel. 25 64 64

SÖDRA ÄNGBY

CIGARR- & PAPPERSHANDEL

Zornvägen 43 — Tel. 37 13 32

REKOMMENDERAS

STORSVÄNGENS

TOBAKS- & PAPPERSHANDEL

Storsvängen 31 - Tel. 46 03 74

TOBAK - PIPOR - PAPPERSVAROR

— FILM och FRAMKALLNING —

DAMFRISERING

Innehav. G. Österberg.

Gröndalsvägen 19 — Tel. 45 24 77

Spårvägshållplats vid Lövholsplan.

— Äh, hon var underbar! Hennes ögon påmände faktiskt om mina fötter: stora, ömma, svarta och en aning fuktiga.

STOCKHOLM

Skoreparationer utföras av

GOTTFRID WIDEMANS SKOMAKERI

Cedergrensvägen 52 Midsommarkransen

— Telefon 45 37 20 —

VÄLGJORT ARBETE GARANTERAS

VART NI GÅR I VÄRLDEN

så blir vandringen lätt i skodon av

KEMBELS HANDMETOD

Butik: Drottninggatan 65

KJOLPLISSERING

i moderna veck och mönster, märkning, hälsöm, brodering, stråveck, knapphål och knappslagning utföres fort och väl. Gamla Plissée ompressas. Order till landsorten.

"SPECIAL" - STOCKHOLM

Tel. 10 43 71 Malmskillnadsgat. 23

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens

ERKÄNDA SJUKKASSA.

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CFNTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm

Tel. 23 09 85

BETALD ANNONSPLATS

STOCKHOLMS FÖRORTER

Ek & Wallins DAMFRISERING

Kv. Lodjuret 4

Stuvsta - Tel. 57 23 77

REKOMMENDERAS

STOCKHOLMS FÖRORTER

NYA BLOMSTERHANDELN

Tel. 57 06 56 - HUDDINGE

Årstidens snittblommor och krukväxter.

Kransar och Buketter även Brudbuketter bindas smakfullt. Dekorationer.

PETTERSSONS LIVSMEDEL

Stuvsta — Tel. 57 17 70

Rekommenderas

STUVSTA HANDELSTRÄDGÅRD

Stuvsta

Telefon 57 21 78

Telefon Butiken 57 13 51

REKOMMENDERAS

PENSIONAT ELITE

Esplanaden 15 A, Sundbyberg

Moderna resanderum

Beställningar emottages

MARGARETHA SVENSSON

DALARÖBAGERIET

(Inneh. E. Schultz)

DALARÖ

Telefon 47

Rekommenderar sina förstklassiga tillverkningar

Segeltorps Småbrödsbageri

Telefon 46 21 18

REKOMMENDERAS

Flysta Hembageri och Konditori

FLYSTA - Tel. 360, 865

Vårt goda bröd rekommenderas

Tårtbeställningar mottagas

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

GUNHILD ISAKSSONS

DAMFRISERING

Tel. 11 49

YRKESKICKLIG PERSONAL

alltid till Eder tjänst.

Nya Konditoriet

REKOMMENDERAS

Gott kaffe och bröd — Tel. 25 69

NORRBOTTENS IMPORT A.B.

Partilager av kolonialvaror

Skellefteå-bröd — Malmö-mjöl

Choklader och Pastiller stor sortering.

Pappersvaror - Tekniska artiklar - Tvättmedel

Telefoner 27 02, 27 03

BODEN

N. F. Hedvall & Co.

BODEN — Tel. 22 12

Specialtillverkning:

Skidkängor och norrlandspjäxor,
filtskidkängor "General"

Köp handsken i Specialaffären

Dam-, Herr- och Barnhandskar
Väskor, Strumpor stor sortering
HANDSKMAGASINET
Tel. 12 52 Kungsgat. 29 Tel. 12 52

Kommanditbolaget **BETONG**

SANDER & Co., Hednoret
Telefon Boden 65 16

Norrländska Socialdemokraten

mest spridda tidningen i Norrbottens
län — upplaga över 18.000 ex. —

Enda utkommande tidningen i Boden

AXEL LARSSON
PLATSLAGERI
Brokläppen BODEN Tel. 11 32

Utför alla slag av till yrket
hörande arbeten. Införda off.

NYSTEDTS
KONDITORI & BAGERI
Kungsgatan 38 — BODEN
REKOMMENDERAS
Tel. 26 05, 13 65 - Bost. 26 05

G. SUNDBERGS
— **MÖBELAFFÄR** —
MÖBLER — MATTOR — GÄRDINER
Telefon 23 81 Telefon 23 81
BODEN

ALLT FOTOGRAFISKT
i bästa utförande från
HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
BODEN — Tel. 27 78
Zeiss-Ikon-kameror och Film

HEDENBRONS KAFÉ
rekommenderas vid utflykter och
promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

BORÅS MED OMNEJD

E. W. JUST

FÄRGERI — BLEKERI
MERCERISATION

Handtryckning
av charmeuse

BORÅS
Tel. växel 174 65

RÖR & SANITET, KINNA
Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran
Säljer all modernaste material inom
branschen.

GÄLLIVARE

Firma **A. MOSSBERGS**
DIVERSEHANDEL
GÄLLIVARE — Tel. 79
— REKOMMENDERAS —

Firma **Nils Axelsson**
REKOMMENDERAS
Lappmarksvaror i parti och minut
— TEL. 17 —

J. F. SJÖSTRÖMS Snickerifabrik
Levererar de bästa snickerier såsom
Fönster, Dörrar, Trappor, Moderna köks-
inredningar, Affärsinredningar, Möbler
m. m. Vålgjort arbete garanteras.
Tel. 177 — GÄLLIVARE — Tel. 177

Omnibuslinjen
GÄLLIVARE—JUNOSUANDO
Bekväma bussar - Hållplats vid Handl.
Moosberg. Inlämning av gods in på går-
den kl. 2—3 e. m.
— Tel. 420 —
GÄLLIVARE BUSSAKTIEBOLAG

GÄVLE

GEFLE METALLGJUTERI
Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.
BEGÄR OFFERT.

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER
och husbyggnadsreparationer
utföras förmånligt
PRAKTISKA BYGGNADS AB
Drottninggat. 56 Tel. 29 68, 39 69
Införda kostnadsförslag

GÄVLE

Ståtlig utsikt

över staden från

KONSUMTERASSEN
konditorisering kl. 11—22
Gott och billigt äter Ni på

KONSUM-KONDIS
— lunchservering kl. 11—15

KONSUM ALFA
KONSUMHUSET.

BETALD ANNONSPLOTS

GÖTEBORG

BETALD ANNONSPLOTS

HUDIKSVALL

HUDIKSVALLS BRYGGERI AB
HUDIKSVALL
Telefon 13 och 302

Rekommenderar sina tillverkningar av
Klass II Pilsner, Klass I Lagerdricka,
Mineralvatten samt Läskedrycker.

HÄRNÖSAND MED
OMNEJD

Ångermanlands Fiskförsäljnings- förening u. p. a.

Daglig tillgång på färsk ström-
ming och böckling.

Försäljer i parti salt- och sur-
strömming.

Tel. Härnösand, Kontoret 17 55
ankn. chefen.

Exp. 17 54, ankn. lagret.

KALMAR

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer
A.B. Sievert & Fornander
KALMAR. Telefoner: 7, 215, 1515

KARLSKRONA**Göta Konditori**

A. H. HOLMER

Landbrogat. 11. Karlskrona. Tel. 846

Konditoriet där man trivs

Beställningar å tårter, efterrätter m. m. utföras till största belåtenhet

GÖR INGET VAL AV EKIPERING
FÖRRÄN NI TAGIT DEL AV**ÖRNEENS**alltid rikliga och gedigna sortiment.
Landbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 15 22**Bjelkes Blomsterhandel**

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA**H. JAKOBSSONS EFTR.
SPECERIAFFÄR**

ALLTID PRIMA VAROR

Hj. Lundbohmsvägen 60 — Tel. 302

**A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR**

Telefon 4 — KIRUNA

STOR SORTERING - LÄGSTA PRISER

— SPORTARTIKLAR —

Värme- & Sanitetsanläggningar, Bad-
rumsinredningar. - Reparationer utföras
snabbt och omsorgsfullt. Konstruktioner.

Kostnadsförslag. Humana priser.

Entreprenör Gunnar Ljungdahl. Tel. 1294

LASTBILSKÖRNINGAR UTFÖRASRekommenderande oss i allmän-
hetens benägna hågkomst.KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.

Tel. 11 88

Kiruna Vulk- & Regummeringsverkstad**JOHN HÖGSTRÖM**

Tel. 380 KIRUNA Tel. 380

Försäljning och reparation av

BILDÄCK, SLANGAR samt CYKLAR**Hos THULE Matvaruaffär**

Tel. 315 — KIRUNA — Tel. 315

Väl sorterat lager i

SPECERIER - KÖTT - FLÄSK

— FRUKT och KONFEKT —

KIRUNA**ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN**

(PAUL LAVÉN)

Tel. 109

TÅRTOR — EFTERRÄTTER

**KRYLBO MED
OMNEJD****KOOPERATIVA, HORNDAL**

Telefon 400 19.

Manufaktur — Husgeråd — Speceri

Charkuteri — Mjök.

LULEA MED OMNEJD**Vibro-Block**för grunder och husbyggnader
tillverkas och försäljes genom**BRÖDERNA HEDLUND
BETONGFIRMA**

Tel. 11 04 — LULEÅ — Box 2018

**CENTRALTRYCKERIET
Luleå**utför allt inom branschen korrekt,
tidsenligt, snabbt.Kortbeställningar dagslevereras
Telefon 29 76 Telefon 29 76**PRÖVA****SJÖGRENS KONDITORI**

erkänt GODA KAFFE... Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48

Bürén & Nilsson1:a klass Herrekipering & Herrkonfek-
tionsaffär

Tel. 22 60 — LULEÅ

REKOMMENDERAS

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

När Ni fotograferar Er

låt det bli ett Rollfoto från

ADRIAN NILSSON

S:a Sunderbyn

LINDBLOMS GARNAFFÄR EFTR.

Storgat, 43 Luleå - Tel. 37 70

Stor sortering av dam- o. barnkläder i
trikå. Strumpor, garner m. m.

Kvalitetsvaror till billigaste priser!

LULEA MED OMNEJD

Läs

Norrbottnens-Kuriren**Gunnar Ericsons Maskinfirma**Automobil-, verkstads-, byggnads- och
industriförnödenheter.

Begär prospekt — Infordra offert

Tel.: Kont. 3560, lagret ankn. Chef. 3580.

MALMBERGET**BERNHARD WENNBERG A.-B.**

Tel. 60 o. 460 — MALMBERGET

ENRISRÖKTA RENSTEKAR

Levereras alltid nyrökta

PITEÅ MED OMNEJD**Dr. P. H. Söderbaum**

Storgat. 50

Tel. 15 20

Piteå

Dr. C. A. Brodd

Norrfjärden

Piteå

Tel. 500 59

Gör Edra brödköp

hos

HERBERT LIDSTRÖMS BAGERI

ROKNÄS — Tel. 400 30

**FISKFÖRSÄLJNINGS-
FÖRENINGEN**Dagfärska fiskvaror och surströmming,
saltlöja och löjrom i parti och minut.
Telefoner: Affären 12 44, Kontoret 15 44,
Bostaden 14 11. Filial i Munksund 370 45.**SKELLEFTEA****Bröd. Forslunds Automobilaffär**

Tel. växel 124 80 — Skellefteå.

— Försäljer svenska bilen VOLVO. —
Tillverkar släpvagns- o. tippanordningar.**SKELLEFTEA****KEMISKA TVÄTTINRÄTTNING**

Stationsgatan 14 - Telefon 105 52

VID ALL SLAGS TVÄTTNING

SKELLEFTEÅ**FORSLUND & SÖNER**

Köpmannagat. 4 - Tel. 106 58

Utför alla slags transporter
Rekommenderas**ERNST WAHLBERGS
SKO AFFÄR**

SKODON

till bästa priser

**SUNDSVALL MED
OMNEJD****DUCO & MÅLAREVERKSTAD**

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖMFörstklassigt arbete Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18**NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP**

avhåller å Bergsakers Travbana Sundsvall, travtävlingar ca 30 söndagar under Mars—Oktober 1945. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik.

Tel.: Kontoret 42 70 — Banmäst. 53 30.

**LINUS JOHANSSONS
SMIDESVERKSTAD**

Bergsaker, pa. Selånger

— Rekommenderas —

Björk & SonSmides- & Hovslageriverkstad
Vivsta, pa Östrand**REKOMMENDERAS**

Tel. 71 77

BETALD ANNONSPLATS**UMEÅ med OMNEJD****UMEÅ HANDELSINSTITUT**

Utbildning i bokföring, språk, stenografi, maskinskrivning, tuschmetoden

— Grundlig, effektiv undervisning —
Adr.: Storgatan 38**HENRIK HARJU — UMEÅ**Rikst. 422 och 423. Lokal: Kungsgat. 63
Färg-, Kemikalie- & Tapetaffär. Avdeln.
för fotografiska artiklar.

Rekommenderar sin sortering av: Färger, Fernissor, Oljor, Falu Rödfärg, Tapeter, Kameror, stor sortering, Förbands- och Sjukvårdsartiklar m. m. Order till landsorten expedieras omgående.

UMEÅ med OMNEJD**Föreningen MÖBELSNICKERIET**

Grisbacka

Tel. Fabr. 394 Kont. 684

Umeå

ALLT ELEKTRISKT

Installationer — Reparationer

Västerbottens Nya Elektriska Byrå

Tel. 14 42 UMEÅ Tel. 14 42

LAPPGUBBENS LINIMENT

En god hjälp mot värk. Lagligen skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor portofritt.

TEKNISKA FABRIKEN JÄHO
UMEÅ Tel. 23 54

Vid besök i Umeå,

bo på

STORA HOTELET
TREVLIKA RUM — GOD MAT
(Inneh. G. Hammarberg)**UPSALA****VICTORIABAGERIET**

Timmermansgat. 15 Tel. 340 89

Rekommenderar sina goda brödtillverkningar. Efterfråga "Victoriaskorpor" som finnes hos ett flertal av stadens mjölk- o. brödbutiker o. äro frasiga o. delikata.

**ÖRNSKÖLD SVIK
med omnejd****ÖDLINGS**Kortvaru- & Hemstickningsaffär
GULLÅNGET

Telefon 10 58

REKOMMENDERAS**J. OLSSONS SKOFABRIK**

JÄRVED — Telefon 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar och Sockor av egna tillverkningar.

Årstidens Grönsaker och Rotfrukter

Frö- och Plantskolealster

Allt till humana priser

E. EDSTRÖMS Handelsträdgård,

HÖGLAND

Tel. 24 66 (Inneh. NORDIN) Tel. 24 66

ÖSTERSUND**ÖSTERSUNDS SKINNBEREDERI**

Inneh.: E. A. ERICSSON

Telefon 996

Pälsskinn av alla slag mottagas till beredning och färgning.

GRAND HOTELL

Östersund

NYRENOVERAT NY REGIM

Trevliga rum till humana priser
Musik dagligen**IVARSSONS Auto- El. Verkstad**

Prästgatan 44 Telefon 12 34

Specialaffär för allt elektriskt och för motorfordon

LADDNINGSSATION**Jämtlands****Slakteriförening u. p. a,**

De jämtländska jordbrukarnas försäljningsorganisation för kött och fläsk. Modernt slakteri. Prima och väl behandlade varor. Gynna de affärsmän som föra våra varor, därigenom gynnar Ni det jämtländska jordbrukets produktion. Föreningens detaljaffär i Cityhallen

REKOMMENDERAS**HEDERSPRENTER**

Guld- och silverur av hög kvalitet.

LÅGAPRISER.

Glasögon utprovras omsorgsfullt.

NILSSON & APPELQVIST

Ur & Optisk affär. Telefon 11 78.

ÖSTERSUND

ÄKTA JÄMTLANDS**MESOST OCH MESSMÖR****Jämtlands Mejeriförening**

ÖSTERSUND. Tel. 748 o. 30 09

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer

INFORDRA OFFERT**GYNNA ANNONSÖRERNA!**